

Candriam Stemmen bij volmacht

Dit beleid
geldt voor het
stemseizoen 2025,
vanaf 1 januari 2025.

JANUARI 2025

Marketingcommunicatie

Inhouds- opgave.

Inleiding Stemmen en engagement zijn complementaire inspanningen

4

Grondbeginselen van het stembeleid van Candriam

6

2.1 Aandeelhoudersrechten **6**

2.2 Gelijke behandeling van aandeelhouders **7**

2.3 Verantwoording van de raad van bestuur **7**

2.4 Transparantie en integriteit van de financiële en niet-financiële verslaggeving **7**

Efficiënte corporate governance praktijken

8

3.1 Jaarlijkse en bijzondere algemene vergaderingen **8**

3.2 Dividenden **9**

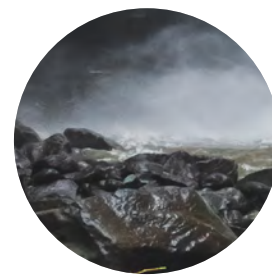
3.3 Raden van Bestuur **10**

3.4 Bezoldiging van Bestuurders, Leden van Comités en Senior Managers **16**

3.5 Audits, Financiële en Niet-financiële Rapportage **19**

3.6 Aandelenkapitaal en beschermingsmaatregelen **21**

3.7 Stemming over klimaatverandering **23**

3.8 Andere bestuursbesluiten **24**

3.9 Andere aandeelhoudersbesluiten **25**

Definitie en uitvoering van het Candriam Stembeleid

28

4.1 Candriam Proxy Voting Committee **28**

4.2 Stembereik **29**

4.3 Rol van volmachtadviseurs **30**

4.4 Markten onderworpen aan Aandelenblokkering **31**

4.5 Identificatie en beheer van belangenconflicten **31**

4.6 Effectenleningen **32**

4.7 Koppelingen met andere engagementactiviteiten - Directe en collaboratieve dialogen **33**

Rapportage over stemmen

34

5.1 Interne rapportage **34**

5.2 Externe verslaggeving **35**

Inlei-

Inleiding

Stemmen en engagement zijn complementaire inspanningen.

Als verantwoordelijke belegger besteedt Candriam bijzondere aandacht aan het beleid, de structuren en de praktijken inzake deugdelijk bestuur van de ondernemingen waarin zij namens haar klanten en de beheerde fondsen belegt. Het is de overtuiging van Candriam dat gezonde corporate governance praktijken aandeelhouderswaarde op lange termijn opleveren.

Corporate Governance wordt omschreven als het systeem dat ondernemingen bestuurt en controleert. De corporate governance-structuur bepaalt de verdeling van rechten en verantwoordelijkheden tussen de verschillende deelnemers aan de onderneming, zoals de raad van bestuur, managers, aandeelhouders en andere belanghebbenden, en bevat de regels en procedures voor het nemen van besluiten over bedrijfsaangelegenheden. Hierdoor biedt het ook de structuur waarmee de doelstellingen van de onderneming worden vastgesteld en de middelen om deze doelstellingen te bereiken en de prestaties te controleren¹.

De Candriam-benadering van Corporate Governance berust op internationaal erkende normen, met name de beginselen die zijn vastgelegd door de OESO² en door het International Corporate Governance Network (ICGN).³

Corporate Governance is van cruciaal belang om ondernemingen te helpen hun doelstellingen te bereiken en risico's te beheersen door beleid op te stellen en toezicht te houden op de uitvoering ervan. Onze stembenadering is afgestemd op het kader dat wij hanteren om emittenten te analyseren en onze beleggingsadviezen op te stellen, voor onze verschillende beleggingsstrategieën. Onze stembenadering is ook een kernonderdeel van ons wereldwijde engagementbeleid en onze strategie van Actief Aandeelhouderschap.

Onze stem- en dialoogactiviteiten vullen elkaar aan.

1 - OECD-definitie.

2 - OECD (2023), G20/OECD Principles of Corporate Governance 2023, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/ed750b30-en>

3 - ICGN Global Governance Principles, <https://www.icgn.org/sites/default/files/2021-11/ICGN%20Global%20Governance%20Principles%202021.pdf>

Het centrale doel van het stembeleid van Candriam is de belangen van alle cliënten en fondsen onder beheer van Candriam te beschermen en de aandeelhouderswaarde te bevorderen. Het beleid wordt aan het einde van elk jaar herzien.

In ons beleid worden de hoge normen inzake corporate governance uiteengezet die gelden voor ondernemingen waarin wordt geïnvesteerd. Candriam erkent dat er geen uniforme structuren bestaan. Candriam houdt rekening met marktkapitalisatie en eigendomsstructuur, rechtsstelsels, lokale codes voor ondernemingsbestuur en, ten slotte, de uitleg van de onderneming, op basis van comply-or-explain. Bij niet-toepassing van de lokale beste aanbevelingen wordt van de ondernemingen immers verwacht dat zij alle niet opgevolgde aanbevelingen en de specifieke redenen voor die afwijkingen bekendmaken. Hoewel Candriam ernaar streeft een norm voor goed bestuur toe te passen, houden we ook rekening met regionale verschillen. In sommige gevallen kunnen wij steun verlenen aan bepaalde beginselen die nog niet als regionaal aanvaard worden beschouwd. Als verantwoordelijke belegger kiezen wij er immers voor om,

wanneer wij verder gaan dan de waargenomen marktpraktijken, bestuurspraktijken te bevorderen die volgens ons de beste belangen van onze cliënten en de uiteindelijke begunstigden van de beleggingen dienen.

Net als de United Nation Principles for Responsible Investment (UN PRI) zijn wij van mening dat een goed beheer van milieu-, sociale en governance-factoren bijdraagt tot aandeelhouderswaarde op lange termijn en tot risicobeheersing. Wij maken onze stemkeuzes om de belangen van de meest uiteenlopende belanghebbenden van de onderneming te dienen. Candriam was een van de oprichters van de UN PRI in 2006.

Gezien onze bedrijfsspecifieke aanpak beschrijft dit stembeleid

- Algemene bestuursbeginselen, die de hoeksteen vormen van onze aanpak;
- Bestuurspraktijken die wij steunen of, omgekeerd, die zorgen baren.

Basisprin-

Grondbeginselen van de Candriam Stembeleid.

Candriam stelt alles in het werk om ervoor te zorgen dat de uitoefening van stemrechten in overeenstemming is met de doelstellingen en het beleggingsbeleid van de portefeuilles die de effecten aanhouden waaraan de stemrechten gekoppeld zijn.

Het uitgangspunt is dat Candriam zich zal onthouden van stemming, of "Tegen" zal stemmen, wanneer zij bedenkingen heeft bij het bestuur van de onderneming

in kwestie, wanneer de voorgestelde resolutie in strijd is met de belangen van de aandeelhouders, de resolutie onduidelijk is, of er onvoldoende informatie beschikbaar is. In dat opzicht doet Candriam haar uiterste best om, alvorens te stemmen, over de nodige informatie te beschikken om haar beslissing te rechtvaardigen.

De volgende vier principes vormen de hoekstenen van Candriam's stembeleid.

2.1 Aandeelhoudersrechten

De corporate governance-structuur en -praktijken van ondernemingen moeten de rechten van de aandeelhouders beschermen.

De basisrechten van de aandeelhouders omvatten het recht op:

- Handel in aandelen;
- Deelnemen aan en stemmen op algemene vergaderingen;
- Leden van de raad van bestuur kiezen;
- Eerlijk delen in de uitkeerbare winst van de onderneming;
- Kies de accountants.

Aandeelhouders hebben ook het recht hun standpunten kenbaar te maken door te stemmen over voorstellen met betrekking tot fundamentele veranderingen van ondernemingen, zoals:

- Wijziging van de statuten, met name wat betreft verhogingen van het maatschappelijk kapitaal of andere wijzigingen van het maatschappelijk kapitaal of de eigendomsstructuur van de vennootschap;
- De goedkeuring van buitengewone transacties die de opdracht of de kapitaalstructuur van de vennootschap aanzienlijk beïnvloeden.

2.2 Gelijke behandeling van aandeelhouders

De gelijke behandeling van aandeelhouders is een van de basisprincipes van goed ondernemingsbestuur. Alle aandeelhouders van dezelfde klasse moeten gelijk worden behandeld.

- In beginsel, en overeenkomstig het beginsel "één aandeel- één stem", zouden alle aandeelhouders dezelfde stemrechten moeten hebben.

- De processen en procedures voor algemene vergaderingen van aandeelhouders moeten een gelijke behandeling van alle aandeelhouders mogelijk maken. De bedrijfsprocedures mogen het uitbrengen van stemmen niet onnodig moeilijk of duur maken.

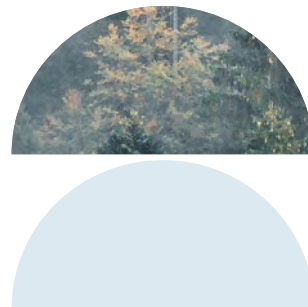
2.3 Raad Verantwoording

Bestuursleden moeten volledig geïnformeerd zijn en handelen in het belang van de duurzame middellange- en langetermijnbelangen van alle aandeelhouders. De verantwoordingsplicht en de structuur van de Raad van Bestuur beïnvloeden de wijze waarop een onderneming wordt bestuurd en gecontroleerd, en de Raad moet overwegen een voldoende aantal onafhankelijke bestuurders in de Raad te benoemen.

De raad van bestuur moet aantonen dat hij adequaat toezicht houdt op materieel relevante ESG-risico's. Deze zaken variëren afhankelijk van de onderneming, haar activiteiten, strategie en activiteit. Verantwoording wordt ook gewaardeerd op, afhankelijk van de mate waarin de raad reageert op de feedback van de aandeelhouders en de voorstellen die de meerderheid van de uitgebrachte stemmen kregen.

2.4 Transparantie en integriteit van de financiële en niet-financiële verslaggeving

Nauwkeurige en transparante financiële en niet-financiële informatie zijn voorwaarden voor het efficiënt functioneren van de kapitaalmarkt. De informatie moet onafhankelijk worden gecontroleerd volgens de hoogste normen. De bekendmaking van informatie over de financiële situatie en prestaties van de onderneming, eigendom en bestuur moet tijdig, nauwkeurig en transparant zijn. Ten behoeve van de aandeelhouders moet een jaarlijkse controle worden verricht door een onafhankelijke accountant.

Efficiënt be- drijf bestuur spraktijken

Efficiënte praktijken inzake corporate governance.

Deze vier leidende beginselen (**deel 2**) leiden, toegepast op concrete bestuurspraktijken, onder meer tot: **een goed functionerend bestuur; gezonde beloningspraktijken; strenge en onafhankelijke controleprocedures; en een optimaal en eerlijk gebruik van het aandelenkapitaal.**

Hieronder staan enkele belangrijke onderwerpen waarvoor wij een stem kunnen uitbrengen tijdens jaarlijkse en/of bijzondere algemene vergaderingen.

3.1 Jaarlijkse en bijzondere algemene vergaderingen

Type resolutie	Voorbeelden van resoluties
Management	Goedkeuring van financiële staten / statutaire verslagen Wijzigingen van het recht om een bijzondere vergadering bijeen te roepen
Aandeelhouder	Wijzigingen van de vergaderprocedures Wijziging van de statuten/het huishoudelijk reglement - bijeenroeping van bijzondere vergaderingen

Aandeelhouders hebben voldoende tijd nodig om de agenda van een algemene of bijzondere vergadering te beoordelen, willen zij met kennis van zaken kunnen stemmen. Bovendien moeten de stemprocedures zo

flexibel, efficiënt en vertrouwelijk mogelijk worden gemaakt om het stemmen bij volmacht door zowel nationale als buitenlandse aandeelhouders te vergemakkelijken.

Candriam gaat ervan uit dat:

- De volledige agenda van de algemene/speciale vergadering moet uiterlijk 21 kalenderdagen vóór de vergadering beschikbaar zijn, samen met de contextuele toelichting van het management op de resoluties die ter goedkeuring aan de aandeelhouders worden voorgelegd. De relevante informatie moet zowel in de nationale taal als in het Engels (indien de nationale taal niet het Engels is) op de website van de onderneming beschikbaar zijn;
- De resoluties moeten elk afzonderlijk zijn, niet gebundeld;
- De stemprocedures moeten gebaseerd zijn op de registratiedatum: er mogen geen maatregelen worden genomen om aandelen gedurende een bepaalde periode vóór de vergadering te blokkeren;
- De aandeelhouders moeten de mogelijkheid hebben om op afstand te stemmen, langs elektronische weg, per brief of via een volmacht;

- De aandeelhouders moeten vertrouwelijk kunnen stemmen;
- De aandeelhouders die gebruik hebben gemaakt van elektronische middelen moeten op de hoogte worden gehouden van de wijze waarop hun stem is uitgebracht; de resultaten van de vergadering moeten bovendien openbaar worden gemaakt.

Bovendien zal Candriam, indien een aanzienlijk percentage van de aandeelhouders wegens een uitzonderlijke gebeurtenis niet in staat is de vergadering bij te wonen, zodra aan de haalbaarheidscriteria is voldaan en de lokale regelgeving dit toelaat, het opzetten van virtuele en/of hybride vergaderingen ondersteunen, afhankelijk van de context. Aandeelhouders worden altijd in staat gesteld om tijdens algemene vergaderingen met de bedrijfsleiding te communiceren, zelfs in deze bijzondere omstandigheden.

3.2 Dividenden

Type resolutie	Voorbeelden van resoluties
Management	Goedkeuring toewijzing van inkomsten en dividenden

Dividenden kunnen ervan worden beschuldigd een "kortetermijnvisie" van de bedrijfsleiding te weerspiegelen. In sommige regio's, zoals de Europese Unie, is er inderdaad een tendens geweest naar kortetermijnvoordelen voor de aandeelhouders, soms via hogere uitkeringen, terwijl de kapitaaluitgaven of de onderzoeks- en ontwikkelingsratio's in dezelfde periode van 15 jaar zijn gedaald.⁴ Als verantwoordelijke belegger is het ook onze plicht om de langetermijnbelangen van de belanghebbenden in de dividendbeslissing te verwoorden.

Het dividendbeleid moet te rechtvaardigen zijn. moet een balans vinden tussen de dividendverwachtingen van aandeelhouders en de behoeften van het bedrijf met betrekking tot duurzame middellange- en langetermijnontwikkeling, zowel financieel als niet-

financieel. Elk dividend waarvan wordt aangenomen dat het schadelijk is voor de financiële structuur, voor de bedrijfsontwikkeling op lange termijn en/of de gelijke behandeling van aandeelhouders niet respecteert, moet worden vermeden.

In specifieke omstandigheden, zoals in geval van grote onzekerheid op de financiële markten en uitzonderlijke economische recessies, is voorzichtigheid geboden; vooral wanneer behoud van liquide middelen de meest waarschijnlijke manier lijkt om bedrijven en werknemers te beschermen. Voor ondernemingen die leningen of subsidies uit bijstandsprogramma's van de overheid hebben ontvangen, zou opschorting van dividenduitkeringen de regel moeten zijn, hoewel sommige uitzonderingen gerechtvaardigd kunnen zijn.

4 - Studie over de plichten van bestuurders en duurzame corporate governance, eindverslag van de Europese Commissie (EY, juli 2020).

3.3 Raden van Bestuur

Type resolutie	Voorbeelden van resoluties
Management	(Her)verkiezing directeur of voorzitter Verkiezing van bestuurders van belangrijke subcomités Kwijting aan de Raad Individuele kwijting van bestuurders
Aandeelhouder	Een door de aandeelhouders voorgedragen kandidaat voor de Raad kiezen Een directeur kiezen Verkiezing minderheidsvertegenwoordiger Een onafhankelijke voorzitter kiezen De competentiematrix voor de Raad van Bestuur bekendmaken Verwijdering van bestaande bestuurders

De structuur en samenstelling van een raad van bestuur kan variëren; sommige landen hebben voorkeursstructuren. In een stemcontext kan Candriam ondernemingen tegenkomen met een monistische structuur (raad van bestuur bestaande uit een mix van uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders) of met een dualistische structuur (raad van bestuur en raad van commissarissen zijn onafhankelijk van elkaar).

Voor de duidelijkheid wordt in dit beleid "raad van bestuur" gebruikt voor zowel de monistische raad van bestuur als de dualistische raad van toezicht.

De samenstelling van de Raad van Bestuur, zijn onafhankelijkheid en zijn bekwaamheid hebben elk een aanzienlijke invloed op het algemene bestuur en bijgevolg op de waarde van de onderneming.

De rol van de Raad van Bestuur is onder meer⁵ "de bedrijfsstrategie, belangrijke actieplannen, het risicobeleid, jaarlijkse begrotingen en bedrijfsplannen te beoordelen en te sturen; prestatiedoelstellingen vast te stellen; toe te zien op de uitvoering en de bedrijfsprestaties; en toezicht te houden op belangrijke kapitaaluitgaven, acquisities en desinvesteringen". De Raad van Bestuur geeft leiding, werkt aan de welvaart op lange termijn en de aandeelhouderswaarde van de onderneming; bepaalt en illustreert de waarden en normen van de onderneming en stelt een kader vast voor de doeltreffende beoordeling van risico's en kansen. De Raad moet er ook voor zorgen dat de toepasselijke wetgeving wordt nageleefd.

Leden van de raad van bestuur moeten te goeder trouw en met de nodige zorgvuldigheid handelen op basis van volledige informatie. Zij moeten handelen in het belang van alle belanghebbenden.

Een efficiënte Raad van Bestuur zal bestaan uit personen met een uiteenlopende mix van ervaring en competenties. De leden ervan moeten zowel over analytische als strategische vaardigheden beschikken. De Raad, en in het bijzonder de niet-uitvoerende bestuurders, moeten blijk geven van onafhankelijkheid en een objectief oordeel vellen over bedrijfszaken. Onafhankelijke niet-uitvoerende leden van de Raad van Bestuur moeten in staat zijn een objectief en onafhankelijk oordeel te vellen, met name wanneer er sprake is van een potentieel belangenconflict.

De bestuursleden zijn collectief verantwoordelijk voor het bestuur en de controle van de onderneming. Wij vinden ook dat individuele bestuurders verantwoordelijk kunnen en moeten worden gehouden voor hun werkterrein en/of individuele handelingen. Bijgevolg zou Candriam kunnen besluiten de herverkiezing van een voorzitter van de raad of van de betrokken bestuurder niet te steunen indien wij van mening zijn dat zij hebben gefaald in hun toezichts- en controletaken.

Hieronder bespreken wij enkele elementen waarmee wij rekening houden bij de evaluatie van de samenstelling, structuur en organisatie van ondernemingen.

5 - OESO, <https://www.oecd.org/corporate/ca/corporategovernanceprinciples/1930700.pdf>

Scheiding van voorzitter en CEO

Er moet een duidelijke scheiding zijn tussen de rol van voorzitter van de Raad van Bestuur en die van CEO. Dit is nodig om een machtsevenwicht aan het roer van het bedrijf te waarborgen. De twee rollen zijn verschillend en mogen niet door dezelfde persoon worden vervuld. De voorzitter zit de vergaderingen van de Raad voor, stelt de agenda vast, zorgt ervoor dat de andere leden van de Raad tijdig relevante informatie krijgen, controleert de informatiestroom en richt zich op de belangen van de aandeelhouders. De CEO daarentegen bestuurt het bedrijf van dag tot dag. Deze functies kunnen in uitzonderlijke omstandigheden worden gecombineerd, maar alleen op tijdelijke basis.

CEO wordt voorzitter

Candriam verzet zich er niet tegen dat een CEO voorzitter wordt na een afkoelingsperiode van twee jaar, onder normale omstandigheden. Wij zullen ernaar streven dat er waarborgen zijn om de nieuwe CEO speelruimte te bieden.

Onafhankelijk hoofddirecteur

De Lead Independent Director (LID) is het referentiepunt voor de coördinatie en de bijdragen van de onafhankelijke bestuurders. De LID fungeert onder meer als contactpersoon tussen de voorzitter en de onafhankelijke bestuurders, zit de jaarlijkse beoordeling van de voorzitter door de niet-uitvoerende bestuurders voor en heeft de bevoegdheid om vergaderingen van uitsluitend onafhankelijke bestuurders bijeen te roepen en voor te zitten. Candriam is van mening dat de aanwezigheid van de LID gunstig is voor de efficiënte werking van de raad, zolang deze bestuurders voldoende tijd aan hun rol kunnen besteden. Voor Europese bedrijven met een niet-onafhankelijke voorzitter vereist Candriam dat de raad een onafhankelijke hoofdbestuurder benoemt.

Structuur van de raad van bestuur

De rol van niet-uitvoerende bestuurders bestaat erin de strategie en de beslissingen van het management op constructieve wijze aan te vechten en toezicht te houden op de prestaties van het management.

Niet-uitvoerende bestuurders brengen een extern perspectief op bedrijfszaken en stellen kwesties aan de orde die misschien niet door het management naar voren zijn gebracht. De Raad van Bestuur moet bestaan uit een voldoende aantal onafhankelijke, niet-uitvoerende bestuurders. Wij menen dat **in rijpe markten de raden van**

bestuur van gecontroleerde ondernemingen voor ten minste een derde uit onafhankelijke bestuurders moeten bestaan. Voor niet-gecontroleerde ondernemingen moet ten minste vijftig procent van de bestuurders onafhankelijk zijn. Wat de opkomende markten betreft, erkent Candriam dat de praktijken per regio verschillen, maar zij geeft er de voorkeur aan dat bedrijven de beste praktijken overnemen.

De beoordeling van de onafhankelijkheid door Candriam is gebaseerd op de banden tussen een niet-uitvoerende bestuurder en de onderneming, met inbegrip van zowel privé- als professionele banden die de onafhankelijke uitoefening van het oordeel kunnen beïnvloeden.

Candriam gelooft niet dat een "verbonden" of niet-onafhankelijke bestuurder op zich schadelijk is voor de raad van bestuur van een onderneming of voor het algemene ondernemingsbestuur en beoordeelt de structuur van de raad als geheel.

Voor Candriam: "Een bestuurder is onafhankelijk als hij/zij geen relatie(s) heeft met de onderneming, de groep of het management die zijn/haar oordeel zou kunnen beïnvloeden en/of een belangenconflict zou kunnen creëren. De onafhankelijke bestuurder daagt de strategie van het management uit en geeft zijn mening in het belang van alle aandeelhouders". Bijgevolg zal een niet-uitvoerende bestuurder door Candriam niet als onafhankelijk worden beschouwd indien hij/zij:

- Gedurende (ten minste) de afgelopen vijf jaar werknemer of manager van de onderneming of het concern zijn geweest;
- Heeft of heeft in de afgelopen vijf jaar een wezenlijke zakelijke relatie met de vennootschap gehad, hetzij rechtstreeks, hetzij als vennoot, aandeelhouder, directeur of hoger kaderlid van een orgaan dat een dergelijke relatie met de vennootschap onderhoudt;
- Heeft nauwe familiebanden met een van de adviseurs, directeuren of senior medewerkers van het bedrijf;
- Bekleedt kruisbestuivingen met uitvoerende bestuurders of bestuurders met een vergelijkbare functie;
- Vertegenwoordigt een belangrijke aandeelhouder;
- Heeft niet buitensporig veel⁶ in de Raad gezeten als niet-uitvoerende bestuurder of commissaris.
- Heeft van de vennootschap een aanvullende vergoeding ontvangen of ontvangt deze, met uitzondering van zijn/haar bestuurdersvergoeding;
- Wordt door het bedrijf niet als onafhankelijk beschouwd.

6 - Een bestuurder wordt niet langer als onafhankelijk beschouwd indien hij/zij meer dan drie mandaten in de raad heeft uitgeoefend. Volgens de methode kunnen mandaten maximaal vier jaar duren.

Bevoegdheid van de raad van bestuur

De structuur van de Raad en zijn onafhankelijkheid zijn geen doel op zich. Candriam is van mening dat de bekwaamheid en deskundigheid van kandidaten voor de raad en de huidige leden van de raad eveneens van cruciaal belang zijn en nauwkeurig moeten worden onderzocht. Louter biografische gegevens volstaan niet; als algemene regel moeten de aandeelhouders een gedetailleerd verslag krijgen van de vaardigheden en competenties van de leden van de raad, met inbegrip van een duidelijke matrix van de vaardigheden van de raad waarin de achtergrond en de competenties van de bestuurders objectief worden beoordeeld en meegedeeld. Bij de verkiezing of herverkiezing van leden van de Raad van Bestuur worden individuele prestaties beoordeeld, uitgesplitst naar de aanwezigheid op vergaderingen van de Raad en de comités, en de prestaties in het verleden.

De raad moet voldoende kennis en deskundigheid hebben van de sector waarin de onderneming actief is. Candriam steunt ook de verkiezing van bestuurders met competenties op het gebied van duurzaamheid/ESG-onderwerpen die door de onderneming als belangrijke uitdagingen (vanuit een risico/kansenperspectief) worden beschouwd.

Waar dit van belang is, verwacht Candriam dat de raden van bestuur van bedrijven ontwikkelen en bekendmaken hoe ze toezicht houden op cyberrisico's, gegevensbescherming, en Artificial Intelligence ("AI"), en de aanwezige controlemechanismen. Het bestuur moet over de juiste vaardigheden en ervaring beschikken om deze toezichthoudende rol te kunnen vervullen en een goed begrip hebben van de infrastructuur die nodig is om waardevolle informatie, belangrijke intellectuele eigendommen en vertrouwelijke klantgegevens te beschermen.

In 2024 zijn bedrijven in de VS voor het eerst verplicht om hun risicobeheer en bestuurskaders voor cyberbeveiliging op te nemen in hun jaarverslagen (formulier 10-K of 20-F) na de cyberbeveiligingsregel van de SEC die in juli 2023 is aangenomen. In Europa eisen ESRS en CSRD ook dat bedrijven rapporteren over hoe risico's met betrekking tot het verzamelen, gebruiken en opslaan van gegevens worden beheerd. Naarmate de risico's op het gebied van cyberbeveiliging en gegevensprivacy toenemen, moeten

bedrijven voorbereid zijn op hogere verwachtingen van regelgevende instanties en een kritisch oog van belanghebbenden. Onvoldoende toezicht op deze risico's door de Raad van Bestuur kan leiden tot stemmen tegen de verkiezing van bestuurders, de beloning van bestuurders en ontslag.

Persoonlijke ontwikkeling en beoordelingen

De onderneming moet zorgen voor een introductieprogramma voor nieuwe leden van de raad, dat onder meer een overzicht bevat van de activiteiten en structuren van de onderneming en van de financiële dynamiek, de specifieke kenmerken en de risico's ervan. Bovendien moeten de behoeften van de bestuurders regelmatig worden geëvalueerd, en moet de leden van de Raad van Bestuur doorlopend opleiding worden aangeboden, ook over ESG-gerelateerde onderwerpen, wanneer de uitdagingen waarmee de onderneming wordt geconfronteerd dit vereisen.

De prestaties van individuele bestuursleden moeten jaarlijks door het benoemingscomité worden beoordeeld. Candriam moedigt de openbaarmaking van een individuele competentiematrix bij de benoeming van bestuurders ten zeerste aan.

Grootte van het bord

Raden van bestuur mogen niet zo klein zijn dat ze de nodige deskundigheid, ruime ervaring en onafhankelijkheid missen, en ook niet zo groot dat ze door hun buitensporige omvang inefficiënt worden en niet in staat zijn beslissingen te nemen. De eisen en behoeften van raden van bestuur zullen van bedrijf tot bedrijf verschillen, maar Candriam is van mening dat raden van bestuur uit minimaal vijf en maximaal vijftien leden moeten bestaan.

Tijdsverplichtingen

Ondernemingen moeten ervoor zorgen dat de leden van de raad van bestuur voldoende tijd kunnen besteden aan hun taken en verantwoordelijkheden en moeten hun tijdsbesteding regelmatig evalueren. De tijdsbesteding verschilt per land en markt; "overboarding" van bestuurders is een veel voorkomend probleem op diverse markten.

Candriam beschouwt **over het algemeen dat personen niet meer dan vier functies bij beursgenoteerde ondernemingen mogen bekleden**, terwijl functies van uitvoerend en voorzittend bestuurder worden geteld als respectievelijk drie en twee. Wij besteden bijzondere aandacht aan de rol van de voorzitters van verschillende comités, met name de voorzitters van het auditcomité en de belangrijkste onafhankelijke bestuurders, vanwege de toenemende werklast die deze functies met zich meebrengen en het belang ervan. Bijgevolg kan Candriam oordelen dat bestuurders die dergelijke functies bekleden, een kleiner aantal functies bij beursgenoteerde ondernemingen moeten aanvaarden.

Aparte vergaderingen voor onafhankelijke niet-uitvoerende bestuurders

Om hun rol en verantwoordelijkheden te vervullen, zoals het in twijfel trekken van de strategie van het management, het controleren van de prestaties, de planning van de opvolging en het waarborgen van de nauwkeurigheid van de financiële informatie, moeten onafhankelijke niet-uitvoerende bestuurders kunnen vergaderen zonder dat de uitvoerende bestuurders daarbij aanwezig zijn. Ondernemingen moeten de frequentie en de aanwezigheid van dergelijke vergaderingen bekendmaken.

Bestuurscommissies

Ondernemingen moeten afzonderlijke benoemings-, audit-, belonings- en duurzaamheidscomités instellen met een openbaar gemaakt mandaat om de raad van bestuur als collegiaal orgaan te adviseren. Zij moeten volledig onafhankelijk zijn, of ten minste bestaan uit een meerderheid van onafhankelijke bestuurders, zonder uitvoerende bestuurders (deze laatsten mogen aanwezig zijn, maar alleen op uitnodiging van de comités). Indien de raad geen kerncomité heeft ingesteld, wordt de raad geacht de taken van dergelijke comités te vervullen. De comités moeten regelmatig bijeenkomen en hun aanwezigheid moet openbaar worden gemaakt. Zij moeten het recht hebben extern professioneel advies in te winnen.

Het Benoemingscomité moet ervoor zorgen dat prestatiebeoordelingen worden uitgevoerd, nieuwe bestuurders aan de Raad voorstellen, alsook belangrijke

benoemingen (leden van de Raad van Bestuur, leden van het Uitvoerend Comité en uitvoerende bestuurders die geen lid zijn van de Raad), regelmatig de opvolgingsplanning herzien (om een vlotte overgang en het succes van de onderneming op lange termijn te waarborgen) en ervoor zorgen dat de Raad is uitgerust met de juiste mix van bekwaamheid, deskundigheid en vaardigheden.

Het Bezoldigingscomité heeft als voornaamste taak ervoor te zorgen dat de beloning van de uitvoerend bestuurders in overeenstemming is met de prestaties van de onderneming en met de langetermijnbelangen van de aandeelhouders.

Ten minste één lid van het comité moet voldoende deskundig zijn op het gebied van beloning. De beloning van sleutelpersonen, zoals de leden van de raad van bestuur, de leden van het uitvoerend comité en de uitvoerende bestuurders die geen lid zijn van de raad, moet ook onder toezicht staan van het bezoldigingscomité.

Het Auditcomité heeft een aantal belangrijke verantwoordelijkheden, waaronder het beoordelen van en vragen stellen bij kwesties op het gebied van financiële verslaggeving die bij het opstellen van de jaarrekening aan de orde komen; het waarborgen van de nauwkeurigheid en integriteit van de jaarrekening; het beoordelen van de interne financiële controles en de systemen en procedures voor risicobeheer van de onderneming; het selecteren van en toezicht houden op de externe accountant; het overwegen van de herbenoeming, het ontslag of de beëindiging van de werkzaamheden van de externe accountant; het opstellen van een beleid voor het verlenen van niet-auditdiensten; en het beoordelen van de klokkenluidersprocedures.

Ook de deskundigheid van de leden van het comité wordt onderzocht (aanwezigheid van financiële deskundigen, zoals registeraccountants en erkende accountants) om ervoor te zorgen dat zij over een voldoende gedegen achtergrond op het gebied van boekhouding en audit beschikken.

Wij menen ook dat de rol van het auditcomité erin bestaat kwesties van wezenlijke klimaatrisico's aan te kaarten bij de accountants, en een transparante bedrijfsrapportage over deze risico's voor te leggen. Het auditcomité moet

ervoor zorgen dat de financiële gevolgen van klimaatrisico's in de financiële verslaglegging tot uiting komen. Daarom zullen de leden van het auditcomité, en in laatste instantie de voorzitter van de raad van bestuur, verantwoordelijk worden gehouden wanneer klimaatrisico's een belangrijke tegenwind vormen voor een bedrijf en de rapportage over deze risico's ontoereikend wordt geacht of financiële overzichten misleidend worden geacht.

Het Duurzaamheidscomité is verantwoordelijk voor alle aspecten van de ESG-strategie van de Raad en voor de begeleiding van de uitvoering ervan. Dat comité moet zich richten op de materieel relevante ESG-onderwerpen voor de onderneming en haar belanghebbenden. Dit comité moet een brug vormen tussen beheers- en toezichtsfuncties. Het moet ook bevoegd zijn om toezicht te houden op de beheersmaatregelen inzake ESG, en daarom moeten de leden voldoende achtergrond hebben om dergelijke taken te vervullen.

Voor sectoren met een hoge uitstoot, zoals gedefinieerd door de benchmark van Parijs, vereist Candriam dat:

- Vanaf 1 januari 2024, alle bedrijven met een hoge uitstoot in onze netto nul verplichtingen dekking;
- Vanaf 1 januari 2025, alle bedrijven met een hoge uitstoot in ontwikkelde markten.⁷
- Vanaf 1 januari 2026, large-cap bedrijven die behoren tot de sectoren met een hoge uitstoot in opkomende markten
- Vanaf 1 januari 2027 moet er bij alle bedrijven die behoren tot de sectoren met een hoge uitstoot in opkomende markten een ESG-commissie op directieniveau zijn ingesteld.

Ontheffing van aansprakelijkheid van bestuurders

Bestuursleden moeten te goeder trouw, met kennis van zaken en met de nodige zorgvuldigheid handelen. Zij moeten handelen in het belang van de duurzame groei van de onderneming op middellange en lange termijn en in het belang van de aandeelhouders. De Raad moet er ook voor zorgen dat de toepasselijke wet- en regelgeving wordt nageleefd.

Gezien dit principe, en ook omdat de resolutie in sommige jurisdicties juridische claims tegen bestuurders kan beperken, zal Candriam tegen de kwijting stemmen in landen waar de resolutie bindend is en wanneer er geen wettelijke verplichting is om een dergelijke resolutie in stemming te brengen. In andere gevallen onthouden wij ons van stemming.

Benoeming of verlenging van bestuursleden

Een van de belangrijkste stembesluiten voor aandeelhouders is de verkiezing van de bestuurders. Kandidaten moeten individueel worden beoordeeld op hun vaardigheden, onafhankelijkheid van niet-uitvoerende bestuurders en bekwaamheid. Ondernemingen moeten de deskundigheid en ervaring beschrijven die elk individu in de raad inbrengt en tegelijkertijd rekening houden met de individuele en algemene ambtstermijn van de raad voor de vernieuwing van de raad. De gemiddelde ambtstermijn van de raad van bestuur wordt in aanmerking genomen in markten waar de ambtstermijn niet als doorslaggevende factor voor onafhankelijkheid wordt beschouwd.

Een besluit tot benoeming of vernieuwing van leden van de Raad wordt in beginsel goedgekeurd, mits:

- De benoeming houdt de evenwichtige structuur van de Raad in stand;
- Er is voldoende biografische en bekwaamheidsinformatie beschikbaar;
- De resolutie gaat over de benoeming van een persoon en niet van een groep personen;
- De ambtstermijn bedraagt ten hoogste vier jaar.

Behalve in uitzonderlijke omstandigheden moet een benoeming plaatsvinden op basis van een voorstel van het Benoemingscomité aan de Raad van Bestuur. Medewerking wordt afgekeurd.

Candriam waardeert diversiteit in de raad van bestuur. Als de competenties vergelijkbaar zijn, steunen wij de verkiezing van kandidaten die voor meer diversiteit in de raad zorgen.

7 - Ontwikkelde markten zijn Europa, Noord-Amerika, Australië en Nieuw-Zeeland.

Diversiteit in de raad van bestuur

Candriam moedigt diversiteit op bestuursniveau in al haar aspecten aan.

Genderdiversiteit

Candriam verwacht dat bedrijven in volwassen markten ten minste 33% van het ondervertegenwoordigde geslacht hebben, tenzij er strengere lokale voorschriften gelden. Voor de opkomende markten verwacht Candriam dat in de bedrijven ten minste beide geslachten vertegenwoordigd zijn. Tegen de voorzitter of de leden van het benoemingscomité zullen sancties worden genomen. In sommige gevallen wordt tegen de herverkiezing van de voorzitter gestemd als er geen vrouw in de raad zit en er geen voorzieningen zijn getroffen om hierin verandering te brengen.

Met de invoering van de richtlijn 'Vrouwen in het bestuur' moeten EU-landen eind juni 2026 40% van de niet-uitvoerende bestuursfuncties of 33% van alle bestuursfuncties door vrouwen bezet hebben. Aansluitend bij deze veranderingen in de regelgeving zullen we van onze Europese bedrijven waarin we investeren eisen dat 40 procent van hun niet-uitvoerende bestuursfuncties vanaf 1 januari 2026 wordt ingevuld door ondervertegenwoordigd geslacht.

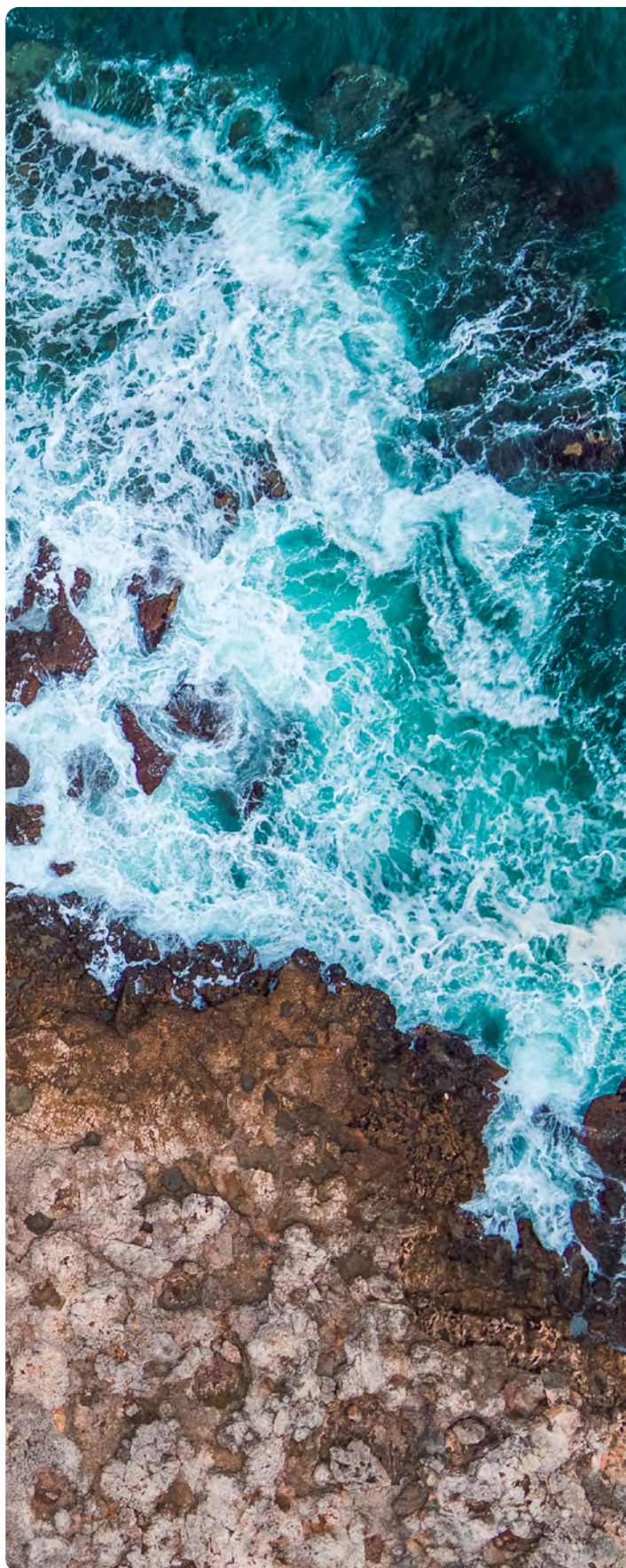
Etnische diversiteit

Candriam moedigt ook etnische diversiteit op het niveau van de raad van bestuur aan en vereist dat één bestuurder met etnische diversiteit in de raad van bestuur aanwezig is in markten waar dergelijke gegevens beschikbaar zijn.

Diversiteit van vaardigheden en vertegenwoordiging

Candriam is van mening dat een diversiteit aan vaardigheden een zaak is die door ondernemingen moet worden aangepakt en waarover zij duidelijk moeten communiceren door middel van passende openbaarmaking.

Ondernemingen moeten er ook voor zorgen dat het bestuur een afspiegeling is van de diversiteit van hun stakeholders in de vertegenwoordiging, met inbegrip van de regio's waar zij actief zijn. Aansluitend hierbij steunt Candriam de benoeming van werknemersvertegenwoordigers in de raad van bestuur.

3.4 Bezoldiging van bestuurders, leden van comités en senior managers

Type resolutie	Voorbeelden van resoluties
Management	Goedkeuring van het bezoldigingsbeleid Goedkeuring van het remuneratieverslag De vergoeding van individuele bestuurders goedkeuren Goedkeuring/wijziging uitgesteld aandelenbonusplan Goedkeuring verhoging totale vergoedingsplafond voor bestuurders
Aandeelhouder	Invoering van niet-financiële prestatiecriteria Compensatie Terugvordering Beperking van de beloning van bestuurders

Bezoldiging is een belangrijk punt van corporate governance omdat de structuur ervan van invloed is op de prestaties op lange termijn. Het legt ook de waarden van een bedrijf vast en helpt misbruiken of vermeende misbruiken te definiëren die reputatierisico's kunnen opleveren. Candriam gelooft dat bedrijven in staat moeten zijn om mensen van hoog kaliber aan te trekken en te behouden en leidinggevendenden te motiveren. Er moet echter een adequate beloningsstructuur worden opgezet om het nemen van onnodige risico's te voorkomen.

Het beloningsbeleid van Candriam is gebaseerd op het principe van beloning naar prestatie. Er moet een evenwicht worden gevonden tussen prestaties en het nemen van risico's.

Candriam is een groot voorstander van het say-on-pay principe. Aandeelhouders moeten het recht hebben zich uit te spreken over de beloning van bestuurders, zowel vooraf als achteraf. Candriam houdt rekening met het bestaan en de mate van onafhankelijkheid van het Remuneration Committee bij de beoordeling van elk bezoldigingsbesluit.

Openbaarmaking en transparantie

De beloning van bestuurders moet duidelijk worden uiteengezet om vergelijkingen per jaar mogelijk te maken. Beloning is niet beperkt tot salaris, bonus, aandelenopties en restricted stock, maar omvat ook pensioenen, ontslagvergoedingen, extraatjes en andere soorten geld en stimulansen. De aandeelhouders moeten een duidelijk beeld hebben van de beloningsniveaus en een goed inzicht in de totale pakketten die aan de leden van de Raad van Bestuur worden betaald. Niettemin is het belangrijk eraan te herinneren dat de openbaarmakingsnormen inzake beloning per regio aanzienlijk kunnen verschillen. De volgende principes geven Candriam's visie op de beste praktijken weer.

- De beloning moet bestaan uit een vast en een variabel element (voor leidinggevendenden). Het beloningsniveau moet in overeenstemming zijn met de nationale en sectorale normen. Variabele beloning moet prestaties belonen en er moeten relevante prestatiecriteria aan stimulansen worden verbonden. Dienovereenkomstig mag in geval van aanzienlijke ondermaatse prestaties geen betaling aan bestuurders worden toegekend. De prestaties moeten worden vergeleken met een bekendgemaakte referentiegroep. De beloning van de CEO moet apart worden vermeld.
- Elke belangrijke wijziging in de beloningsstructuur en/of -niveaus moet worden toegelicht.
- Het bezoldigingsbeleid moet worden uitgevoerd door het bezoldigingscomité. Het niveau van de beloning van het personeel in het algemeen en de financiële situatie van de onderneming moeten in aanmerking worden genomen. Geen enkele uitvoerende directeur mag zijn/haar eigen bezoldiging vaststellen.

Candriam zal zo mogelijk ook nagaan of de belangen van de managers en die van de werknemers op één lijn liggen. In het bijzonder moet elke wijziging in de beloningsverhouding van de bestuurders of de CEO, berekend op basis van het totale beloningspakket, inclusief variabele beloning, goed worden toegelicht en in overeenstemming zijn met de bedrijfsprestaties van de onderneming.

Bedrijven worden aangemoedigd om hun beloningsverhoudingen bekend te maken, idealiter met inbegrip van uitbestede werknemers, omdat deze metriek investeerders, werknemers en andere belanghebbenden consistente gegevens biedt over de beloningsniveaus van werknemers. Candriam verwacht van de bedrijven waarin wordt geïnvesteerd dat ze elke stijging van meer dan 10% in de gap rechtvaardigen.

Basissalaris

De basissalarissen moeten in overeenstemming zijn met de markt en de industrie. De redenen voor een aanzienlijke salarisverhoging moeten duidelijk worden uitgelegd.

Prestatiecriteria

Strengere prestatiecriteria vormen een belangrijk onderdeel van het beloningsverslag, omdat zij een betere beoordeling van de variabele beloningsregeling mogelijk maken.

De prestatiecriteria moeten kwantificeerbaar en meetbaar zijn en de doelstellingen moeten voldoende uitdagend zijn. Er worden verschillende prestatiecriteria gebruikt voor de kortetermijn- en de langetermijnbonusregeling. De scorekaart die een uitgebreide maatstaf voor de prestaties van de onderneming vormt, moet voldoende evenwichtig zijn en materiële factoren bevatten die betrekking hebben op de uitdagingen die de onderneming moet aangaan, onder meer op financieel, economisch, sociaal, milieu- en technologisch gebied, om risico's die anders op de onderneming zouden wegen, te voorzien, te voorkomen en te beheren. Wij zijn met name voorstander van het opnemen van niet-financiële maatstaven in de beloningsregelingen voor bestuurders om de beloning van bestuurders af te stemmen op de doelstellingen inzake klimaatverandering. Deze maatstaven moeten meetbaar, transparant en specifiek zijn en bedrijven moeten afvinkpraktijken vermijden bij het integreren van niet-financiële KPI's in hun beloning van bedrijfsleiders. Vanaf 2024 zal Candriam prioriteit geven aan bedrijven om een diepgaandere analyse te maken van de beloningsregelingen voor bestuurders van bedrijven waarin wordt geïnvesteerd en om te controleren of de gekozen prestatiecriteria in lijn zijn met de KPI's van de bedrijven. De lijst met prioritair ondernemingen zal naar verwachting geleidelijk groeien.

Tot slot geven we er de voorkeur aan dat bedrijven niet uitsluitend of sterk vertrouwen op Total Shareholder Return en/of Earnings Per Share als criterium voor langetermijnbeloningen, aangezien deze maatstaf alleen mogelijk niet volledig de algehele prestaties van de leidinggevenden weerspiegelt.

Stimuleringsmaatregelen op korte termijn

Maximale potentiële toekenningen moeten worden bekendgemaakt, evenals de prestatiedoelstellingen. Elke verhoging van de mogelijke maximumprijzen moet worden gemotiveerd. Candriam verwelkomt en stimuleert de introductie de invoering van aandelenbeloningen als

onderdeel van de reeks kortetermijnbeloningen. Candriam zal de betaling van een bonus, of het hele remuneratierapport, niet steunen indien zich een uitzonderlijke negatieve gebeurtenis heeft voorgedaan tijdens het jaar dat wordt geëvalueerd. Bonussen zijn met name niet te rechtvaardigen wanneer een bedrijf betrokken is geweest bij milieurampen, mensenlevens en dodelijke ongevallen. Candriam verwacht dat bestuurders in dit geval afzien van hun bonussen. Bovendien is Candriam verheugd over de invoering van een uitstelmechanisme bij kortetermijnprikkels.

Tot slot geven we er de voorkeur aan dat bedrijven niet alleen of in grote mate vertrouwen op Total Shareholder Return en/of Winst per Aandeel als criterium voor de langetermijnbeloning, omdat deze metriek alleen mogelijk geen volledige weergave is van de totale prestaties van de bestuurders.

Stimuleringsmaatregelen op lange termijn

Mogelijke maximale beloningen moeten worden bekendgemaakt en elke verhoging ervan moet worden gerechtvaardigd. Langetermijnstimulansen moeten worden gekoppeld aan (bij voorkeur meerdere) prestatievoorwaarden, waarvan de keuze duidelijk moet worden gemotiveerd. Er moet een relevante vergelijkingsgroep worden gebruikt. Er moeten passende wachttijden worden vastgesteld om superieure prestaties te belonen. Candriam verwelkomt ook het gebruik van kwantificeerbare en objectieve niet-financiële prestatiedoelstellingen, naast financiële doelstellingen, zolang deze relevant zijn voor het bedrijf en afgestemd zijn op de factoren die het bedrijf beïnvloeden en de operationele prestaties van de onderneming meten.

Milieu- en sociale criteria zijn in dit verband dus welkom.

De reden voor de keuze van de prestatiecriteria moet altijd duidelijk worden gemaakt, zowel voor regelingen op lange als op korte termijn.

De bedrijfsprestaties worden gemeten over een periode die relevant is voor elk bedrijf en zijn strategieën. Deze periode mag in geen geval korter zijn dan drie jaar. Anderzijds zijn wij voorstander van verlenging van prestatieperioden die aansluiten bij de strategieën van de ondernemingen.

Candriam is voorstander van minimum aandeelhouderschap vereisten voor uitvoerende bestuurders die in verhouding staan tot de waargenomen beloning om hun belangen af te stemmen op die van de aandeelhouders.

Aandelenoptieplannen

Candriam analyseert de aandelenoptieplannen door de verwatering van de aandelen te berekenen die met hun uitgifte gepaard gaat, maar besteedt ook veel aandacht aan hun uitoefenprijs om ervoor te zorgen dat de begunstigden echt worden gestimuleerd.

We merken echter ook op dat aandelenopties zouden kunnen leiden tot het nemen van buitensporige risico's. Daarom moedigen we bedrijven aan om een andere op aandelen gebaseerde beloningsregeling te introduceren die gekoppeld is aan andere maatstaven dan de prestaties van de aandelenkoers.

Pensioenregelingen

Bijdragen aan het pensioenplan of een equivalent daarvan maken integraal deel uit van de bezoldiging van de bestuurders. De structuur en de werking van de pensioenregeling moeten in overeenstemming zijn met de pensioenregeling voor alle personeelsleden. De bijdragen aan de pensioenregeling mogen uitsluitend gebaseerd zijn op de vaste beloning van de bestuurders. Indien de bijdragen aan de pensioenregeling op een andere basis worden berekend, moeten de redenen daarvoor moeten vermeld en gemotiveerd worden. Als alternatief voor de toegezegde pensioenregelingen geeft Candriam de voorkeur aan bedrijven die toegezegde-bijdrageregelingen aannemen, zolang de bijdrage-inspanning op een evenwichtige manier tussen de begunstigde en het bedrijf wordt verdeeld.

Buitensporige beloning

Het totale beloningsbedrag en de mogelijke buitensporigheid ervan hangen bijvoorbeeld af van de financiële situatie van de onderneming en de sector waarin zij actief is. Candriam besteedt bijzondere aandacht aan aanzienlijke salarisverhogingen, bonussen op basis van aandelen en eenmalige betalingen die niet rechtstreeks aan de prestaties gekoppeld zijn. Meer bepaald en omwille van de billijkheid zal Candriam geen wijzigingen van het prestatiebeleid aanvaarden die gebaseerd zijn op meerjarige prestatiecycli, indien de enige opgegeven reden erin bestaat het effect op de beloning van een bijzonder ongunstig jaar te verminderen. Heronderzoek van LTIP-prestatievoorwaarden kan worden ondersteund als er bewijs is van de beste inspanningen van het management (geval per geval) in combinatie met een hoog risico op verlies van retentievermogen (geval per geval).

Aanwervingsprikkels

Candriam begrijpt de noodzaak voor bedrijven om hooggekwalificeerde kaderleden aan te trekken, maar zal bijzondere aandacht besteden aan wervingspremies of "gouden

hello's". Deze betaling moet in overeenstemming zijn met het verlies van een nieuwkomer en mag alleen het verlies van een eerdere externe stimulans dekken. Dit soort beloning ondermijnt de rechtvaardiging van langetermijnregelingen die leidinggevend en aanmoedigen om langetermijnprestatiedoelstellingen te verwezenlijken; de veralgemening ervan kan echter contraproductief zijn. Bovendien druisen dergelijke vooruitbetalingen in tegen de pay-for-performance filosofie die in het beleid van Candriam is verankerd.

Andere niet-prestatiegerelateerde beloningen in geld

Deze niet-prestatiegerelateerde beloningen in geld omvatten verhuizingstoelagen, schoolgeld en *ex gratia* betalingen en zullen zorgvuldig worden onderzocht. Dergelijke andere voordelen mogen niet buitensporig hoog zijn en moeten redelijk beperkt zijn in de tijd.

Bepalingen inzake beëindiging

Hoewel Candriam de beweegredenen voor dergelijke bepalingen kan begrijpen, zal zij ervoor zorgen dat dergelijke betalingen niet buitensporig zijn (gelijk aan twee jaar loon). De opname van andere delen van de beloning bij de vaststelling van de scheidingsvergoeding hangt af van de omstandigheden van het uiteindelijke vertrek van de betrokkene en van het beloningsbeleid.

Beleid inzake de terugvordering van schadevergoeding

Candriam verwelkomt de invoering van een terugvorderingsbeleid ("claw-back"), dat ondernemingen in staat stelt om achteraf een deel of het geheel van de op incentives gebaseerde beloning terug te vorderen, bijvoorbeeld in het geval van een herbeoordeling of wanneer een bestuurder een voor de onderneming nadelige handeling verricht.

Niet-uitvoerende bezoldiging

De aan niet-uitvoerende bestuurders betaalde vergoedingen moeten openbaar worden gemaakt. Wat van hen wordt verwacht is de laatste jaren toegenomen en zij moeten een vergoeding krijgen die in verhouding staat tot hun tijdinzet en verantwoordelijkheden. Zij mogen niet deelnemen aan aandelenopties en restricted stock, bonus- of pensioenplannen, aangezien dit ongepaste stimulansen kan creëren.

Wanneer het bezoldigingsbeleid of het bezoldigingsverslag niet in stemming worden gebracht, of wanneer de openbaarmaking van het bezoldigingspakket onbevredigend is, kan Candriam tegen de voorzitter en/of het lid van het bezoldigingscomité stemmen.

3.5 Audits, financiële en niet-financiële verslaglegging

De goedkeuring van geïntegreerde rapportage en de bekendmaking van niet-financiële informatie worden door Candriam gesteund. Speciale aandacht gaat uit naar het

niet rapporteren van ESG-prestaties die als materieel voor de bedrijfsactiviteiten van ondernemingen worden beschouwd.

Type resolutie	Voorbeelden van resoluties
Management	Goedkeuring van het statutair verslag/de jaarrekening Verslag van de accountants Bekrachtiging van accountants
Aandeelhouder	Ontslag/verwijdering van bestaande commissarissen Beperking accountant bij verlening van niet-controlediensten Beraadslagingen over mogelijke juridische stappen tegen bestuurders/(interne) accountants

De efficiënte werking van de kapitaalmarkten hangt in hoge mate af van de nauwkeurigheid van en het vertrouwen in de jaarrekeningen. Een van de belangrijkste

taken van de bestuurders is ervoor te zorgen dat het jaarverslag en andere publicaties een getrouw beeld geven van de financiële situatie van de vennootschap.

Nauwkeurige financiële en niet-financiële openbaarmaking

Jaarrekeningen moeten worden opgesteld, gecontroleerd en openbaar gemaakt volgens hoogwaardige boekhoudnormen. Er moet jaarlijks een audit worden uitgevoerd door een onafhankelijke auditor om externe en objectieve zekerheid te bieden over de manier waarop de financiële en niet-financiële jaarrekeningen worden opgesteld en gepresenteerd. De kanalen voor de verspreiding van informatie moeten de gebruikers een eerlijke, tijdige en kosteneffectieve toegang tot relevante informatie bieden.

Bedrijfsverslagen en -rekeningen moeten ruim vóór de jaarlijkse algemene vergadering beschikbaar zijn en de volgende elementen bevatten:

- Een bepaling van het bestreken gebied;
- Een beschrijving van de organisatie, met inbegrip van een omschrijving van de bestuursorganen, en het werkkterrein van de onderneming;
- Een duidelijke beschrijving van de strategie en de vooruitzichten van de onderneming;
- Een verslag over het personeelsbeheer;
- De statutaire financiële informatie, met inbegrip van posten buiten de balans; informatie over lopende rechtszaken en een overzicht van de risico's waarmee de onderneming wordt geconfronteerd;
- Aspecten van de interne audit;
- Een beschrijving van het beleid van de onderneming inzake belanghebbenden, samen met alle bedrijfs-, milieu- en sociale risico's en mogelijkheden.

Candriam verwacht in het bijzonder dat beursgenoteerde ondernemingen informatie openbaar maken over hun blootstelling en beheer van belangrijke verantwoordelijkheidsrisico's zoals klimaatverandering, omkoping en corruptie, mensenrechten, gezondheid en veiligheid van werknemers, en arbeidsnormen. Meer bepaald zal Candriam bijzondere aandacht besteden aan de bekendmaking door de accountants van over hoe zij in hun verslag rekening hebben gehouden met klimaatrisico's en of de belangrijkste veronderstellingen inzake verslaggeving in overeenstemming zijn met de Overeenkomst van Parijs COP 21 van 2015. Een stem tegen de herbenoeming van de accountant (of de beloning van de accountant indien het eerste punt niet beschikbaar is), alsmede tegen het jaarverslag kan worden uitgebracht indien de verslaglegging niet voldoet aan onze minimumverwachtingen.

De wettelijk voorgeschreven informatie moet toegankelijk en samenhangend zijn en een getrouw beeld geven van de financiële en niet-financiële situatie van de vennootschap. Candriam zal ook aandacht besteden aan de naleving door bedrijven van de verplichte rapportagevereisten voor duurzaamheidskwesties.

Wij onderzoeken ook de verklaringen van de accountants (zonder voorbehoud, met voorbehoud en afkeurend). Een weigering om het jaarverslag en/of de rekeningen goed te keuren kan worden gerechtvaardigd indien de externe accountants voorbehoud maken of weigeren de rekeningen te certificeren nadat zij bijvoorbeeld ernstige onregelmatigheden hebben ontdekt.

Onafhankelijkheid van het controleproces

Externe accountants voeren een strenge en objectieve wettelijke controle uit ten behoeve van de aandeelhouders. De accountants moeten onafhankelijk zijn van het bestuur van de onderneming en mogen geen diensten verlenen die hun onafhankelijkheid in gevaar kunnen brengen. Bedreigingen voor onafhankelijkheid zijn onder meer belangenbehartiging, vertrouwdschap en eigenbelang.

Candriam verwelkomt de verkiezing van externe accountants, tenzij:

- Niet-auditvergoedingen mogen niet meer bedragen dan 40 procent van alle aan de accountant betaalde vergoedingen, indien er geen redelijke uitleg wordt gegeven. Candriam meent dat de vergoedingen voor

een adviesopdracht de onafhankelijkheid van de audit in gevaar kunnen brengen;

- De honoraria voor andere diensten dan controle en de honoraria voor de controle zelf worden niet afzonderlijk gepubliceerd. Ondernemingen moeten duidelijke informatie verstrekken over de reikwijdte van de vergoedingen;
- Er is een verandering van accountant geweest tijdens het boekjaar zonder redelijke verklaring;
- De accountants kunnen worden beschouwd als verbonden met de onderneming;
- De naam van het accountantsbedrijf is op het moment van de verkiezing niet bekend;
- Het rotatieprincipe is niet gerespecteerd. Candriam verwacht dat bedrijven hun revisors na tien jaar vervangen (in het geval van gezamenlijke revisoren is de maximale termijn 24 jaar) en de belangrijkste auditpartner na vijf jaar in Europa. Voor de rest van de wereld verwacht Candriam dat de accountants na 20 jaar wisselen;
- Er zijn dwingende redenen voor bezorgdheid over de voornaamste accountant.

De honoraria voor wettelijke controles moeten worden gekoppeld aan de groepsstructuur en de omzet. Het bedrag dat bestemd is voor de beloning van de accountant (voor de wettelijke controle, adviesdiensten of andere diensten, met inbegrip van fiscaal advies) moet duidelijk worden vermeld.

Het auditcomité moet regelmatig de objectiviteit en onafhankelijkheid van de accountant beoordelen en duidelijk het beleid van de onderneming uiteenzetten (in termen van verboden, beperkingen, procedures, rotatie van accountant en auditpartners) en de waarborgen met betrekking tot de onafhankelijkheid van de accountant. Het beleid inzake de verlening van niet-controlediensten moet duidelijk worden bekendgemaakt.

De accountant moet door de algemene vergadering van aandeelhouders worden benoemd of herbenoemd. Om redenen van onafhankelijkheid zijn de accountantskantoren onderworpen aan het rotatiebeginsel. Bovendien moeten de accountants voor een redelijke termijn worden gekozen: de verkiezing van het accountantskantoor voor een periode van minder dan een jaar is niet te steunen.

Indien de oorspronkelijke met de wettelijke controle belaste accountant wordt vervangen, moeten de redenen daarvoor duidelijk worden uitgelegd.

Interne audit

Het auditcomité moet ervoor zorgen dat er een efficiënt intern controlesysteem bestaat voor de beoordeling van de doeltreffendheid en efficiëntie van de activiteiten, de betrouwbaarheid van de financiële verslaglegging, alsmede de naleving van alle toepasselijke wetten en risicobeheersystemen (met inbegrip van beleidslijnen en systemen voor klokkenluiders). De interne auditfunctie moet

onafhankelijk zijn en gescheiden van de structuur van het lijnmanagement. Zij moet ook regelmatig in contact staan met de voorzitter en het controlecomité, dat periodieke verslagen over de resultaten van de controle moet ontvangen. De doeltreffendheid van het interne controleproces moet regelmatig door het Auditcomité worden beoordeeld.

3.6 Aandelenkapitaal & Anti-overnamemaatregelen

Type resolutie	Voorbeelden van resoluties
Management	Uitgifte van aandelen met/zonder voorkeursrecht Verhoging van toegestane preferente en gewone aandelen Inkoop van aandelen / Terugkoop van aandelen Conversie van aandelen met meervoudig stemrecht in gewone aandelen Bekrachtiging van een "gifpil" Goedkeuring / verhoging van het vereiste van een meerderheid van stemmen voor fusies Goedkeuring overnamebod
Aandeelhouder	Wijziging in de structuur van de stemrechten

Het besluit om het aandelenkapitaal te verhogen door de uitgifte van nieuwe aandelen of andere financiële instrumenten zoals warrants, converteerbare obligaties en opties moet tijdens de jaarlijkse algemene vergadering worden genomen. De gevraagde vergunningen mogen niet langer dan twee jaar geldig zijn.

Uitgifte van aandelen met voorkeursrecht

Elke geplande verhoging moet inschrijvingsrechten toekennen aan de bestaande aandeelhouders. Candriam hecht belang aan de voorkeursrechten van bestaande aandeelhouders om onnodige verwatering van waarde en zeggenschap te voorkomen. Verhoging van het aandelenkapitaal met voorkeursrechten moet beperkt

blijven tot 50% van het geplaatste aandelenkapitaal. De reden voor een eventueel hoger gezag moet door de onderneming worden gemotiveerd en toegelicht. De gevraagde bevoegdheid mag niet langer dan twee jaar duren. Als de vergunning echter iets langer duurt dan de verwachte levensduur van 24 maanden (bijvoorbeeld 26 maanden), zal Candriam waarschijnlijk voor deze resolutie stemmen.

Uitgifte van aandelen zonder Controlebevorderende mechanismen voorkeursrechten

Een zekere mate van flexibiliteit voor de financiering van de onderneming en eventuele "voorkeursrechten" kunnen worden opgeheven in uitzonderlijke omstandigheden of indien de onderneming een dwingende reden opgeeft. Deze moeten worden beperkt tot 10% van het bestaande geplaatste aandelenkapitaal en er moet een geldige reden voor worden opgegeven. De gevraagde bevoegdheid mag niet langer dan twee jaar duren. Als de vergunning echter iets langer duurt dan de verwachte levensduur van 24 maanden (bijvoorbeeld 26 maanden), zal Candriam waarschijnlijk voor deze resolutie stemmen.

Terugkoop van aandelen

Aandeleninkoop wordt gewoonlijk geregeld bij wet of door de beursregels. Ze kunnen worden gebruikt om overtollige cash efficiënt te verdelen, om de Raad van Bestuur in staat te stellen een ernstige onderwaardering van de aandelen door de markt aan te geven, om de kapitaalstructuur te optimaliseren, of om de verwatering van het kapitaal te compenseren die gepaard gaat met de uitgifte van aandelenopties of aandelenplannen voor personeelsleden van de onderneming. Candriam zal aandeleninkoop goedkeuren op voorwaarde dat:

- Er worden geen eigen aandelen ingekocht tijdens de bekendmaking van de resultaten;
- Er worden geen eigen aandelen ingekocht bij het sluiten van de markt;
- Informatie over de reden voor de transactie wordt zowel vooraf als achteraf verstrekt;
- Buybacks worden niet systematisch met schulden gefinancierd en brengen de financiële stabiliteit van de onderneming niet in gevaar;
- Buybacks lijken geen manier om het dividendbeleid te omzeilen;
- Er zijn geen "eigen aandelen"-inkopen om handelsredenen. Niettemin zal Candriam een positief stemadvies uitbrengen indien het inkoopprogramma van eigen aandelen wordt toevertrouwd aan een derde partij (die aldus de liquiditeit van de effecten waarborgt).

Hoewel Candriam de noodzaak van een stabiele aandeelhoudersbasis begrijpt, zijn wij in principe tegen controleverhogende mechanismen die de verhouding tussen eigendom en zeggenschap veranderen. Bijgevolg zal Candriam aanbevelen tegen elk mechanisme te stemmen dat het principe "één aandeel, één stem" zou kunnen schenden door (a) één aandeelhouder of een specifieke groep aandeelhouders te bevoordelen of (b) hun rechten te beperken door de invoering van mechanismen zoals hieronder opgesomd (lijst niet volledig):

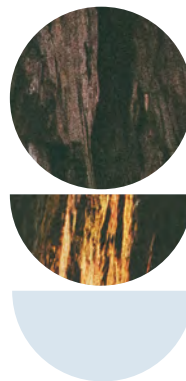
- Aandelenklassen met meerdere stemmen, zoals die met:
 - gelijke nominale waarde of geen nominale waarde maar met verschillende stemrechten; of
 - In de vorm van aandelen met verschillende nominale waarden (en verschillende marktprijzen) en toch dezelfde stemrechten.
- Eigendomsgrenzen: waarbij het aantal aandelen dat een aandeelhouder direct of indirect mag bezitten, en dus stemmen, beperkt is. Stemrechtplafonds: waarbij een aandeelhouder een willekeurig aantal aandelen kan bezitten, maar het stemrecht wordt beperkt of geleidelijk verminderd door een reeks drempels die het stemrecht inperken doordat een bepaald aantal aandelen moet worden samengevoegd om een stem te kunnen uitbrengen.
- Prioriteitsaandelen: deze verlenen bepaalde voorrechten aan een of meer aandeelhouders. De houder van dergelijke aandelen kan de mogelijkheid hebben bestuurders rechtstreeks in een raad te benoemen, met één aandeel meerdere stemmen uit te brengen of in te stemmen met de benoeming van een bestuurder.
- Gouden aandelen: deze aandeelhouders, doorgaans een entiteit uit de overheidssector, kunnen een veto uitspreken over een bepaald besluit, zoals een fusie, een buitenlandse deelneming in het aandelenkapitaal of de benoeming van bestuurders.

Anti-overnamebepalingen

Candriam acht de invoering van beschermingsconstructies of het bestaan van reeds bestaande beschermingsconstructies niet in het belang van de aandeelhouders

van de onderneming. Wij zullen in principe tegen de invoering van dergelijke apparaten stemmen.

Bijgevolg zal de invoering van "poison pills" of transacties waarbij de juridische eigendom van belangrijke activa wordt overgedragen aan een vriendschappelijke stichting om overnamebiedingen te ontmoedigen, alsook de terugkoop van aandelen tijdens een biedingsperiode tegen een prijs die boven de reële marktwaarde ligt, over het algemeen niet op onze steun kunnen rekenen. Wij menen dat deze in strijd zijn met het belang van de aandeelhouders.

3.7 Klimaatverandering Stemming

Klimaatverandering en niet-financiële milieu-, sociale en bestuurskwesties hebben al lang de bijzondere belangstelling van Candriam. Wij vinden dat alle beursgenoteerde ondernemingen een alomvattend klimaatveranderingsbeleid moeten publiceren en uitvoeren in overeenstemming met aanvaarde beginselen, zoals die van de Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD).

Om de effecten van de klimaatverandering en de gevolgen ervan aan te pakken of tot een minimum te beperken, is het doel van de COP 21-overeenkomst van Parijs in 2015 ervoor te zorgen dat de gemiddelde temperatuur wereldwijd niet meer dan 2° Celsius stijgt ten opzichte van het niveau van voor de "industriële revolutie". Om een doelstelling van ruim onder de 2°C, of zelfs een doelstelling van 1,5°C, te halen, moeten grote emittenten hun portefeuille/activa/bedrijfsmodel evalueren om te anticiperen op de overgang naar een koolstofarme economie en deze te bevorderen. Een voorwaarde om het 1,5°C-scenario te halen is het vaststellen van streefcijfers voor emissiereductie en het vergroten van de transparantie. Bij Candriam moedigen we bedrijven aan om publiekelijk te rapporteren over hun verschillende scenario's en klimaatstrategieën, inclusief beleidsbeïnvloedende praktijken samen met de gerelateerde impact op de

bedrijven en hun activa. Wij menen dat meer transparantie zowel de onderneming als de belanghebbenden belangrijke instrumenten biedt om de aanpak van de onderneming van de desbetreffende risico's grondiger te beoordelen.

Dit axioma is geïntegreerd in het hele Candriam stembeleid en heeft invloed op hoe wij verschillende stempunten benaderen:

- **Toezicht op klimaatrisico's op bestuursniveau, paragraaf 2.3;**
- **Bezoldiging van bestuurders, leden van comités en hogere kaderleden, afdeling 3.4, prestatiecriteria;**
- **Audits, financiële en niet-financiële rapportage, paragraaf 3.5;- Fusies, verkoop, splitsing en overnames, paragraaf 3.7**
- **Say on Climate Vote, paragraaf 3.8;**
- **Andere aandeelhoudersresoluties, paragraaf 3.9, Klimaatverandering en milieukwesties ;**

3.8 Ander management Resoluties

Fusies, verkopen, splitsingen en overnames

Strategische transacties zijn belangrijke bedrijfsgebeurtenissen die een langetermijneffect hebben op de aandeelhouderswaarde. Bij het stemmen voor een dergelijke transactie beoordeelt Candriam of de transactie waarde creëert voor de onderneming en de aandeelhouders op middellange en lange termijn en of de voorgestelde vorm van de transactie het principe van gelijke behandeling van aandeelhouders respecteert.

Wat meer bepaald de potentieel koolstofintensieve activa van de voorgestelde operatie betreft, zal een aanvullende analyse worden verricht om het effect ervan op het bereiken van een temperatuurstijging van maximaal 1,5 graden Celsius te beoordelen.

Transacties met verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen, dat wil zeggen de bevoegden voor en de voorwaarden van dergelijke transacties, moeten volledig openbaar worden gemaakt en gemotiveerd. De meeste transacties met verbonden partijen (leningen tussen ondernemingen, garanties van moeder- aan buitenlandse dochterondernemingen) geven in theorie geen aanleiding tot ernstige bestuursbezwaren zolang zij worden uitgevoerd volgens de normale marktvoorwaarden. Bijzondere aandacht zal worden besteed wanneer hierbij belangrijke aandeelhouders of bestuurders betrokken zijn.

Aandelenplannen voor werknemers

Candriam verwelkomt de invoering van aandelenplannen voor werknemers om de afstemming van de belangen van de werknemers op die van de aandeelhouders te bevorderen. Aandelenplannen voor werknemers worden nuttig geacht omdat zij bijdragen tot een grotere gelijkheid van het personeel van het bedrijf. Wij stellen het op prijs wanneer dergelijke plannen een stimulerend aspect bevatten en wij houden hier ook rekening met mogelijke excessieve verwatering.

Zeggenschap over klimaatstemming

Candriam verwelkomt de invoering van de door het management gesteunde 'Say-on-Climate' resolutie. Onze

aanpak is afgestemd op het Investor Position Statement: *A Call for Corporate Net Zero Transition Plans*⁸ we supported. Wij hebben een gedetailleerd kader ontwikkeld dat kan worden toegepast op elke Say-on-Climate resolutie, waarin de strengheid en de afstemming van de overgangsstrategie van een bedrijf op een 2050 netto nul emissie traject wordt beoordeeld. Wij stellen de criteria vast op basis van de onderneming en haar sector. Onze criteria voor een ja-stem zijn strenger voor sectoren die cruciaal zijn voor de energietransitie.

Niet-financiële informatieverschaffing

Bij het stemmen over de niet-financiële verslaggeving van een onderneming kan Candriam de volgende factoren in overweging nemen:

- Het bedrijf heeft nagelaten een materiële controversiële ESG-kwestie aan te pakken;
- Het bedrijf presteert ondermaats vergeleken met sectorgenoten op het gebied van ESG-beleid en/of -rapportage;
- We hebben materiële zorgen over de volledigheid en/of kwaliteit van de niet-financiële verslaggeving;
- Het bedrijf heeft nagelaten zijn niet-financiële verslaggeving tijdig beschikbaar te stellen aan aandeelhouders;
- Het ontbreken van zekerheid over duurzaamheidsrapportage -- ongeacht of duurzaamheidsrapportage verplicht is.

Verandering van vestigingsplaats

Bij het stemmen over een besluit over een verandering van vestigingsplaats zal Candriam van geval tot geval stemmen. Het zal beoordelen of er voldoende informatie wordt verstrekt over de beweegredenen voor de verhuizing, de fiscale gevolgen en de langetermijneffecten van belastingverdragen. We zullen ook evalueren of de nieuwe jurisdictie beter aansluit bij de belangen van aandeelhouders in termen van economische en bestuurlijke factoren, en we zullen zorgvuldig alle andere mogelijke motivaties overwegen die kunnen leiden tot reputatieschade (bijv. agressieve belasting- of arbeidsoptimalisatie).

8 - Initiatief geleid door IIGCC, juli 2021. <https://www.iigcc.org/download/investor-position-statement-vote-on-transition-planning/?wpdmdl=4798&refresh=61afa5b578c5f1638901173>

3.9 Andere resoluties van de aandeelhouders

Aandeelhoudersdemocratie is een van de basisprincipes van corporate governance.

Als medeoprichter van de Principles for Responsible Investment van de VN in 2006 is Candriam van mening dat milieu-, sociale en bestuurskwesties (ESG) en de integratie ervan in de bedrijfsstrategie op lange termijn van het grootste belang zijn.

In overeenstemming met de PRI-principes streeft Candriam naar passende rapportage over ESG-kwesties door de entiteiten waarin het belegt. Ondernemingen moeten hun duurzaamheidsstrategie en -beleid bekendmaken, samen met de belangrijkste prestatie-indicatoren (KPI's).

Bij de analyse van ESG-voorstellen kijkt Candriam naar de toegevoegde waarde voor aandeelhouders. Toegevoegde waarde voor de aandeelhouders is een belangrijk criterium bij de beoordeling van de voorstellen.

Candriam steunt voorstellen van aandeelhouders die de transparantie, duurzaamheid en verantwoordingsplicht vergroten, met name voorstellen die betrekking hebben op het milieu, het klimaat, de natuur en sociale kwesties. Ons stemgedrag sluit aan bij de bredere toezeggingen en marktgebaseerde praktijken die zijn verankerd in de benaderingen van duurzaam en verantwoord beleggen. Over het algemeen zijn we voorstander van resoluties die de aandeelhouderswaarde verbeteren met inachtneming van deze doelstellingen. Onze stembesluiten houden ook rekening met de afstemming van bestuursleden op de Overeenkomst van Parijs en algemene ESG-doelstellingen.

Wanneer Candriam over ESG-resoluties stemt, houdt het rekening met het management van de onderneming (bv. heeft het management efficiënte beleidslijnen en systemen ingevoerd), en eventuele toelichtingen die ingaan op vragen van beleggers.

De meeste resoluties gaan over diverse bedrijfsspecifieke kwesties, zoals de verkiezing van bestuurders, wijzigingen van statuten en toegang bij volmacht.

De milieu- en sociale resoluties hebben voornamelijk betrekking op klimaatverandering, diversiteit in het bestuur of gelijke beloning van mannen en vrouwen. Indien redelijk en gericht op verbeterde transparantie en beste bedrijfspraktijken, stemt Candriam volgens haar Duurzame

filosofie. Candriam stemt tegen aandeelhoudersresoluties wanneer de voorstellen een microbeheer van de onderneming beogen of onvoldoende duidelijk of te prescriptief zijn.

Candriam heeft gedetailleerde richtlijnen voor ESG-resoluties aangenomen om nauwkeurige analyses en stemmingen te kunnen leveren.

Candriam heeft ook de mogelijkheid en neemt regelmatig het initiatief om aandeelhoudersresoluties in te dienen of mee in te dienen wanneer dat nodig is.

Klimaatverandering en milieukwesties

Op basis van onze globale aanpak van de klimaatverandering bevelen wij een stem aan voor resoluties waarin koolstofintensieve ondernemingen wordt gevraagd emissiereductiedoelstellingen vast te stellen voor en/of publiekelijk verslag uit te brengen over hun scenario's en klimaatstrategieën, en de transparantie te vergroten.

Candriam is zich ook bewust van de absolute noodzaak om de biodiversiteit te beschermen en moedigt bedrijven aan bekend te maken welke acties en middelen zij inzetten om ervoor te zorgen dat hun activiteiten niet schadelijk zijn en om eventuele schade aan de biodiversiteit te voorkomen en te herstellen.

Wij overwegen altijd de relevantie, consistentie en haalbaarheid van de in een resolutie gevraagde maatregelen alvorens onze stem uit te brengen.

Diversiteit en gelijke beloning

Diversiteit zou een positief effect hebben op de aandeelhouderswaarde op lange termijn en op het concurrentievermogen, en kan potentiële juridische en reputatierisico's verminderen. Effectieve discriminatiepraktijken worden in alle bedrijfstakken waargenomen. Activisten dringen er bij bedrijven op aan hun gender- en rassenmix te verbeteren en hun diversiteitsgegevens te publiceren. Ook lokale wetgevingen stimuleren of verplichten beursgenoteerde ondernemingen om vrouwen op bestuursniveau aan te nemen, wat wij toejuichen. Candriam waardeert diversiteit in de raden van bestuur en is van mening dat de raden van bestuur een voldoende aantal vrouwen moeten bevatten, zowel in uitvoerende als in niet-uitvoerende posities. Candriam

eist dat ondernemingen in ontwikkelde markten ten minste 33% vrouwen in hun raad van bestuur hebben (of hoger als de lokale wetgeving dat vereist) en kan tegen de herverkiezing van de voorzitter stemmen als er geen vooruitgang is geboekt. Candriam vindt ook dat bedrijven hun beloningsverschillen tussen mannen en vrouwen bekend moeten maken en daaraan moeten werken. Door hun loonverschillen tussen mannen en vrouwen te monitoren en bekend te maken, moeten bedrijven deze kunnen verkleinen.

Veel landen hebben privacy- of andere wetten die bedrijven verbieden gegevens over etnische diversiteit of etnische beloningsverschillen bekend te maken of zelfs maar te verzamelen. Daarom zullen wij resoluties over gegevens inzake etnische diversiteit steunen, zodra ondernemingen niet worden geconfronteerd met wettelijke belemmeringen die een correcte uitvoering van de gevraagde maatregelen in de weg staan.

In dat opzicht moedigt Candriam ook audits door derden op het gebied van rassengelijkheid of burgerrechten aan.

Politieke activiteiten en lobbyen

Transparantie en verantwoording zijn essentieel bij de politieke uitgaven van bedrijven en bij het gebruik van bedrijfsmiddelen om de wetgeving te beïnvloeden. Politieke uitgaven en lobbybetalingen kunnen directe en indirecte bijdragen aan politieke kandidaten en partijen omvatten. Een gebrek aan transparantie zou de onderneming blootstellen aan reputatie- en operationele risico's, terwijl meer openheid de aandeelhouders in staat zou stellen de risico's en voordelen van deze activiteiten en/of uitgaven beter te begrijpen. Candriam beveelt aan voor meer transparantie te stemmen, met inbegrip van de openbaarmaking van de lijst van de lidmaatschappen van de onderneming, afhankelijk van het huidige niveau van openbaarmaking van de onderneming en de haalbaarheid van de voorgestelde maatregel.

Mensenrechten

Met betrekking tot de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen inzake mensenrechten en de richtsnoeren van de Verenigde Naties inzake mensenrechten zal Candriam resoluties steunen die gericht zijn op een betere openbaarmaking van de bestaande maatregelen om de meest in het oog springende risico's te identificeren/voorkomen/reageren, alsook op het aanmoedigen van transparantie over diezelfde risico's. Bij de stemming op houdt Candriam rekening met relevante kenmerken van de vraag, alsook met het huidige niveau van openbaarmaking van de onderneming en de haalbaarheid van de voorgestelde maatregel.

In overeenstemming met de richtsnoeren van de Hoge Commissaris voor de mensenrechten van de VN beschouwt Candriam reproductieve rechten als een fundamenteel recht, hetgeen betekent dat alle daarmee verband houdende resoluties op dezelfde wijze zullen worden behandeld als alle andere fundamentele rechten.

Consumentenzaken

Verantwoorde consumptie kan een oplossing bieden voor zowel economische groei als duurzame ontwikkeling. Consumenten zijn steeds gevoeliger voor de mishandeling van dieren, voor genetisch gemodificeerde ingrediënten, controversiële bedrijven, productveiligheid, tabaksgerelateerde risico's en andere onderwerpen. Dit is een onderwerp met meerdere aspecten, en de stemming moet per geval worden beoordeeld. Voor deze kwesties kan Candriam geen uniek antwoord geven. Niettemin kunnen onze stemmen gemeenschappelijke patronen vertonen, zoals meer openheid en rapportage over de risico's van deze producten. Het huidige niveau van openbaarmaking, het bestaan van gerelateerde controverses, regelgeving en de haalbaarheid van de resolutie kunnen onze stem voor een bepaalde onderneming beïnvloeden.

Fiscale strategie

Candriam moedigt ondernemingen ook aan om hun eerlijke belasting te betalen en is geen voorstander van het gebruik van belastingoptimaliseringsregelingen als middel om belasting te ontwijken, noch van belastingparadijzen die op de GAFI/OESO-lijst staan. Bedrijven moeten zorgen voor voldoende transparantie en Candriam ondersteunt belastingrapportage per land.

Anti-ESG-resoluties

Gezien de recente toename van voorstellen van aandeelhouders die sceptisch staan tegenover ESG-initiatieven, hanteert Candriam een casus-voor-casusbenadering om deze te beoordelen. We zorgen ervoor dat onze stembeslissingen in lijn zijn met onze fiduciaire plichten en engagementprioriteiten. Anti-ESG-voorstellen, die vaak de inspanningen van bedrijven op het gebied van milieu en bestuur in twijfel trekken, worden zorgvuldig geanalyseerd. We stemmen meestal tegen voorstellen die effectief bestuur ondermijnen, aanzienlijke kosten met zich meebrengen zonder duidelijke voordelen, de belangen van minderheidsaandeelhouders niet beschermen of in strijd zijn met het Akkoord van Parijs.

Overzicht van situaties die aanleiding gaven tot stemmen tegen het management

Stemitems	Zorgen die kunnen leiden tot een stem tegen het bestuur en/of de directie
Rechten van aandeelhouders	Candriam kan tegen de Raad van Bestuur en/of het Management stemmen als er bezwaren zijn tegen het bestuur van het bedrijf, als het voorgestelde besluit in strijd is met de belangen van aandeelhouders, onduidelijk is, als er onvoldoende informatie wordt verstrekt of als het niet tijdig met beleggers wordt gedeeld.
Samenstelling van de Raad van Bestuur	Als er zorgen zijn over de onafhankelijkheid van de Raad van Bestuur, de samenstelling van de commissies, de structuur van de Raad van Bestuur, de tijdsbesteding en het vermogen van de Raad van Bestuur om financiële en niet-financiële risico's te controleren zoals uiteengezet in het beleid van Candriam, of als er een merkbaar gebrek aan diversiteit is op het gebied van geslacht, etniciteit, geografische vertegenwoordiging of vaardigheden.
Jaarrekening	Als Candriam zich zorgen maakt over de nauwkeurigheid en transparantie van de financiële rapportages, vooral bij afwezigheid van een accountant.
Algemene Vergadering en Buitengewone Vergaderingen	Er kan overwogen worden tegen te stemmen als aandeelhouders niet voldoende tijd krijgen om de agenda te bekijken, als er gebundelde resoluties zijn, of als er een gebrek aan vertrouwelijkheid is met betrekking tot de stem van aandeelhouders.
Dividenden	Candriam kan tegen dividendgerelateerde voorstellen stemmen als de dividenden worden gezien als een buitensporige weerspiegeling van een kortetermijnvisie van het management, als het dividendbeleid niet kan worden gerechtvaardigd of geen duidelijke reden heeft, of als het dividend wordt gezien als schadelijk voor de financiële structuur van de onderneming, de bedrijfsontwikkeling op lange termijn of als het de gelijke behandeling van aandeelhouders niet respecteert.
Vergoedingen	Zorgen kunnen leiden tot tegenstand als er een gebrek is aan openbaarmaking en transparantie met betrekking tot beloning en een gebrek aan granulariteit over de afstemming op pay-for-performance principes, als de CEO-beloningsverhouding en de beloningsniveaus van gelijken niet goed worden bekeken, als er een onevenwicht is tussen variabele en vaste beloning ten opzichte van het beleid van Candriam, als niet-financiële prestatie maatstaven niet worden geïntegreerd, of als de beloning buitensporig wordt beschouwd in vergelijking met de beste praktijken in de markt.
Audit, Niet-financiële Rapportage	Candriam kan tegen stemmen als er zorgen zijn over de onafhankelijkheid van de accountant (misschien vanwege de duur van het dienstverband) of het bedrag aan vergoedingen dat aan de auditor wordt betaald, vooral voor niet-auditdiensten. Bovendien kan Candriam tegen de Raad van Bestuur en/of het Management stemmen als een controversiële materiële ESG-kwestie niet is aangepakt, als het bedrijf op het gebied van ESG-beleid en -rapportage ondermaats presteert ten opzichte van zijn gelijken, of als er materiële zorgen zijn over de volledigheid en/of kwaliteit van de niet-financiële rapportage.
Beleid klimaatverandering	Een stem tegen kan worden overwogen als het klimaatveranderingsbeleid van het bedrijf ondermaats presteert in vergelijking met gelijken, internationale normen en beste praktijken in de markt, als er een gebrek is aan openbaarmaking of als de klimaatdoelen als buitensporig zwak worden beschouwd.
Resoluties van het management	Candriam kan zich verzetten tegen resoluties van het management als ze geen waarde creëren of kunnen vernietigen voor de onderneming en de aandeelhouders op middellange en lange termijn, of als ze het principe van gelijke behandeling van aandeelhouders niet respecteren.
Resoluties van aandeelhouders	Candriam evalueert resoluties van aandeelhouders op basis van hun toegevoegde waarde voor aandeelhouders. Het bedrijf steunt redelijke resoluties die gericht zijn op het verbeteren van de transparantie en de beste bedrijfspraktijken, op voorwaarde dat ze in lijn zijn met de duurzame filosofie van Candriam.

Nota: De bovenstaande lijst is niet uitputtend en sluit niet uit dat Candriam stemmen uitbrengt tegen het Management en/of de Raad van Bestuur over zaken buiten bovengenoemde punten vallen. Candriam behoudt zich het recht voor om te stemmen in overeenstemming met haar fiduciaire verantwoordelijkheden en beleggingsprincipes, op basis van een uitgebreide beoordeling van elke situatie.

Definitie en uitvoering van het Candriam Stembeleid.

4.1. Candriam Volmacht Stemcomité

Het stemmen bij volmacht valt onder de eindverantwoordelijkheid van het Candriam Global Strategic Committee als onderdeel van ons beleggingsproces. Het Candriam Proxy Voting Committee is de 'hoeder' van ons stembeleid en is verantwoordelijk voor de uitvoering ervan.

Dit comité, gewijd aan de verantwoorde uitoefening van het stemrecht door Candriam, heeft een viervoudige missie:

- **Het Proxy Voting Committee bepaalt het algemene beleid** voor de uitoefening van de stemrechten van Candriam en voor de evolutie van het beleid. Het Comité heeft met name tot taak het stembeleid ten minste jaarlijks te herzien en aan te passen aan nieuwe ontwikkelingen op het gebied van corporate governance of om nieuwe voorschriften af te dwingen. Het comité is ook verantwoordelijk voor de herziening van de bijbehorende gedetailleerde richtsnoeren, d.w.z. het leesrooster voor de jaarlijkse algemene vergadering.
- **Het Proxy Voting Committee beoordeelt de door ESG-analisten gedane stemvoorstellen** en beoordeelt de doeltreffendheid van de op aandeelhoudersvergaderingen uitgebrachte stemmen. Het comité onderzoekt de stemmingsbeslissingen van Candriam zowel op **a priori** als op **a posteriori**, met bijzondere aandacht voor vergaderingen en resoluties die als gevoelig worden beschouwd.
- **Het Proxy Voting Committee** ziet erop toe dat het beleid inzake het stemmen bij volmacht naar behoren wordt omgezet in operationele procedures en dat wijzigingen

in het beleid, zoals aangenomen door het comité, vervolgens tijdig worden doorgevoerd. In de praktijk wordt het comité geïnformeerd over elk operationeel incident en/of potentiële of daadwerkelijke afwijking van het beleid inzake het stemmen bij volmacht, en wordt overeenstemming bereikt over een oplossing.

- **Het comité** controleert en valideert het Jaaroverzicht voor het stemmen bij volmacht voordat het wordt vrijgegeven.

De Proxy Voting Committee wordt op de hoogte gehouden van contacten met ondernemingen met betrekking tot AVA's en beoordeelt mogelijke escalatie in samenwerking met de Candriam Stewardship Workstream⁹ met inbegrip van, maar niet beperkt tot, het mede indienen van een resolutie, het starten van een samenwerkingsverband, het vooraf aankondigen van stemmen of het stellen van vragen op algemene vergaderingen.

Het comité kan besluiten tot een specifieke engagementscampagne gericht op ondernemingen die zwakke bestuurspraktijken vertonen. Dergelijke campagnes stellen Candriam in staat om haar stemfilosofie uit te leggen en haar proxy voting principes te promoten.

Het comité bestaat uit interne vertegenwoordigers van de teams Management, Operations, Compliance en ESG Research & Stewardship. Vertegenwoordigers van de juridische dienst kunnen de vergaderingen op verzoek bijwonen.

Het Comité vergadert regelmatig tijdens het AVA-seizoen.

9 - Intern comité, dat de door het ESG-team gecoördineerde engagementsactiviteiten evalueert en ter discussie stelt

4.2. Stembereik

Het beleid van Candriam inzake het stemmen bij volmacht is van toepassing op de open-end fondsen die worden beheerd door een entiteit van de groep Candriam. Dit beleid is ook van toepassing op specifieke fondsen en mandaten indien de onderliggende cliënt heeft ingestemd met de toepassing van dit beleid.

De volgende fondsen zijn uitgesloten van het stemmen bij volmacht:

- Obligatiefondsen,
- Absolute return en andere beleggingsfondsen waarvan de posities snel veranderen;
- Fondsen van fondsen;
- Fondsen waarvoor het stemcomité van mening is dat de kosten voor het stemmen bij volmacht te hoog zijn in verhouding tot de NAV van het fonds.

Voor vermogensbeheermandaten of fondsen die zich richten op een bedrijfsentiteit die genoteerd staat op een gereguleerde markt:

- Als algemene vergaderingen van deze entiteit of haar gelieerde ondernemingen binnen het stembeleid van Candriam vallen, zal Candriam afzien van het uitoefenen van stemrecht op aandelen of effecten die verbonden zijn aan deze entiteit of haar gelieerde ondernemingen en die gehouden worden binnen het beschouwde fonds of mandaat, tenzij de cliënt anders bepaalt en dit wettelijk is toegestaan

Elk jaar in december wordt de omvang van de middelen die in de stemmingsperimeter vallen voor het komende begrotingsjaar vastgesteld. Het toepassingsgebied kan in de loop van het jaar uitzonderlijk evolueren, bijvoorbeeld door de integratie van nieuw beheerde portefeuilles, en zodra de haalbaarheidsvoorwaarden zijn gevalideerd met interne teams, (sub)bewaarders en onze volmachtadviseur. Op dat moment wordt ook bepaald voor welke ondernemingen zal worden gestemd.

Het stemgebied moet elke beursgenoteerde onderneming omvatten die wordt gehouden in fondsen die deel uitmaken van het stemgebied, tenzij een of meer van de volgende elementen zich daartegen verzetten:

- Betrokken aandelen zijn niet stemgerechtigd (bv. aandelen zonder verbonden stemrechten, geen positie

in portefeuilles, geen effectieve registratiedatum of AVA-datum).

- Te late stemmingen als gevolg van posities die na de sluitingsdatum zijn geopend, of omdat er op de dag van de vergadering geen posities beschikbaar zijn omdat er posities zijn verkocht.
- Volmacht (lange termijn macht, of vergadering specifiek) maakte het onmogelijk om door te gaan;
- De betrokken aandelen zijn onderworpen aan "marktblokkades" en het desbetreffende proces kan gevolgen hebben gehad voor de beschikbaarheid van participaties en de liquiditeit van het fonds, en bijgevolg voor de verwezenlijking van de beleggingsdoelstellingen en het beleggingsbeleid;
- Stem- en registratieprocedures in het land van herkomst van de emittent (bijvoorbeeld omnibusrekeningpraktijken) zijn onpraktisch en vormen ofwel een te groot risico voor de beleggingsstrategie ofwel staan ze niet in verhouding tot de gevoeligheid van de betrokken vergadering;
- De kosten in verband met de uitoefening van stemrechten in een bepaald land of voor een bepaalde onderneming zijn te hoog in verhouding tot de winst van het fonds waaraan de stemrechten zijn toegewezen;
- Wegens belangenconflicten (zie het specifieke deel over **Beheer van belangenconflicten, punt 4.5**).

Indien aanwezig in onze stemportefeuilles en indien relevant geacht, kunnen wij ook stemmen voor:

- obligatiehoudersvergaderingen,
- voor algemene vergaderingen van externe fondsen (opgenomen in de selectielijst van Candriam) met aanwezigheid in onze portefeuilles. Gezien het specifieke karakter van de bestuursstructuur van de fondsen zijn specifieke stemrichtlijnen vastgesteld.

De reikwijdte wordt ter goedkeuring voorgelegd aan zowel het Proxy Voting- als het Global Strategic Committee.

De lijst van open-end fondsen die in de stemmingsperimeter van Candriam zijn opgenomen, is beschikbaar op de website van Candriam in de rubriek stemmen. De identiteit en de aard van de specifieke fondsen en mandaten waarvoor Candriam een stemmingsdelegatie heeft gekregen, worden niet openbaar gemaakt.

4.3. Rol van Volmachtadviseurs

Candriam maakt gebruik van een stemadviseur, ISS, die aangepaste stemadviezen geeft op basis van het specifieke stembeleid van Candriam. Candriam kan een beroep doen op (een) bijkomende stemadviseur(s) indien dit nodig wordt geacht.

ISS is specifiek belast met:

- Het ontvangen van de lijsten van alle posities in stemmende portefeuilles van bewaarders/subbewaarders en het informeren van Candriam over de komende aandeelhoudersvergaderingen;
- Analyseren van resoluties volgens Candriam's aangepaste stemrichtlijnen, en voor elk stempunt onze stemprincipes, zoals gedefinieerd in het Candriam stembeleid, gedetailleerd uiteenzetten;
- Het bieden van toegang tot een elektronisch stemplatform voor de uitoefening van het stemrecht, en het registreren van onze instructies en stemmotivering;
- Doorgeven van steminstructies aan de uiteindelijke emittent via de juiste bewaarder en het netwerk van subbewaarders.

Elk punt op de agenda van de AVA wordt beoordeeld op basis van de Candriam aangepaste stemrichtlijnen.

Hoewel we rekening houden met de stemadviezen van een of meer adviseurs, heeft Candriam het laatste woord over de stemmen die we uitbrengen. Vooral in meer complexe situaties kunnen Candriam's toegewijde ESG stewardship analisten een volledige interne analyse uitvoeren van sommige of alle punten die op een aandeelhoudersvergadering moeten worden gepresenteerd, naast eventuele aanbevelingen op maat van ISS of anderen. Zo herziet Candriam punten voor vergaderingen die mogelijk controversieel zijn.

De merites van elk aandeelhouders-, klimaat/natuur-, en fusie- en overnamevoorstel worden systematisch intern beoordeeld.

- Het besluit om stempunten intern opnieuw te beoordelen is gebaseerd op verschillende factoren, waaronder:

- De aard van deze specifieke stempunten;
- De kans op controverse over de emittent;
- De kans op controverse over punten die tijdens de vergadering aan bod komen;
- Het bestaan van een directe of collaboratieve dialoog met de vennootschap over één of meer agendapunten van de vergadering, of een dialoog waarvan de aard de stem van Candriam kan beïnvloeden;
- Het relatieve belang van het aandeelhouderschap van Candriam;
- Het relatieve belang van de betrokken emittent in de door Candriam beheerde activa.

Mocht onze volmachtadviseur

- haar deadlines missen en geen aanbevelingen op maat doen, of
- verklaart niet in staat te zijn dergelijke aanbevelingen te doen, dan zal de volledige analyse van de vergaderpunten intern worden uitgevoerd zodra de vergadering tot ons stemgebied behoort (zie **sectie 4.2 en wanneer dit materieel haalbaar is.**

In alle gevallen, en hoewel wij de hulp van onze stemadviseurs bij het nakomen van onze eigendomsverantwoordelijkheden erkennen, wordt elke steminstructie gestuurd door het Candriam Stembeleid en/of het aangepaste beleid van andere cliënten en blijft het onze uiteindelijke verantwoordelijkheid.

Een beoordeling van de kwaliteit van het onderzoek en de dienstverlening van onze volmachtadviseur(s) wordt ten minste jaarlijks uitgevoerd door het Candriam ESG Stewardship Team, in samenwerking met Candriam's Middle Office. De risicoafdeling van Candriam voert ook regelmatig een due diligence uit waarin onder meer informatiebeveiligingsrisico's en bedrijfscontinuïteitsrisico's aan bod komen.

4.4. Markten onderworpen aan Aandelenblokkering

Sommige markten hebben praktijken van "aandelenblokkering" ingevoerd. Op deze markten kunnen aandeelhouders niet stemmen voor aandelen die enige tijd vóór, en soms na, de datum van de aandeelhoudersvergadering zijn verhandeld of uitgeleend. Bijgevolg kan elke handel die wordt verricht nadat een stem is uitgebracht (voor een betrokken hoeveelheid aandelen) tijdens de periode van blokkering van de aandelen, leiden tot administratieve of beheerslasten, en uiteindelijk tot de betaling van boetes indien de handel mislukt.

In het algemeen stemt Candriam tussen 20% en 100% van elke aandelenpositie, zodat er indien nodig ad hoc gehandeld kan worden. Een goede communicatie met de vermogensbeheerder zal ervoor zorgen dat op basis van de beleggingsstrategie van de portefeuille en het economisch klimaat een besluit wordt genomen over het al dan niet stemmen en het percentage aandelen dat moet worden geblokkeerd.

4.5. Identificatie en beheer van belangenconflicten

Zoals gezegd, oefent Candriam het stemrecht uit in overeenstemming met haar stembeleid. Er bestaan procedures om potentiële belangenconflicten binnen alle activiteiten van Candriam, inclusief onze stemactiviteiten, te identificeren en te beheren. Voorbeelden van potentiële belangenconflicten zijn gebrekkige stembeslissingen door een gebrek aan onafhankelijkheid. De persoon die de stembeslissing neemt is niet volledig onafhankelijk van de betrokken uitgevende instelling, zoals:

- De in stemming te brengen onderneming heeft relevante commerciële betrekkingen met Candriam;
- De bestuurders van Candriam kennen de bestuursleden van de emittent waarover wordt gestemd;
- Candriam-werknemer die betrokken is bij de besluitvorming over het stemmen bij volmacht een belangrijke persoonlijke of familierelatie heeft met de betreffende onderneming;
- Resoluties worden om een andere reden gestemd, niet in het belang van de aandeelhouders, maar in het voordeel van een derde partij.

Geconstateerde wezenlijke belangenconflicten moeten leiden tot een escalatieproces waarbij het hoger management wordt betrokken. Indien zich bij een stemming een belangenconflict voordoet, moeten het hoofd Compliance en het stemcomité onmiddellijk op de hoogte worden gebracht. De beste aanpak zal worden bepaald in volledige samenwerking met de afdeling Compliance. Op elk niveau staat het beginsel "belang van de cliënten" voorop bij de besluitvorming.

Het stemcomité zal de feiten en omstandigheden van de hangende stemming en het potentiële of daadwerkelijke materiële conflict in overweging nemen en een besluit nemen over hoe te stemmen: de aanbeveling van de volmachtadviseur zonder enige tussenkomst volgen, of een volledige interne analyse uitvoeren voor gevoelige resoluties of stemonthouding zal worden overwogen, alsmede het verkrijgen van steminstructies van cliënten in geval van betrokken mandaten.

- Onze stembesluiten worden achteraf beoordeeld door onze Proxy Voting Committee.

Candriam's beleid voor het identificeren, voorkomen en beheren van belangenconflicten¹⁰ is in alle gevallen van toepassing.

¹⁰ - Beleid voor het identificeren, voorkomen en beheren van belangenverstremgeling, <https://www.candriam.com/en-gb/professional/SysSiteAssets/medias/legal/regulatory-information/conflict-of-interests-policy-en.pdf>

4.6. Effecten Lenen

Voor sommige portefeuilles maakt Candriam gebruik van effectenleningen. Wanneer aandelen worden uitgeleend, kan Candriam voor deze aandelen geen stemrecht uitoefenen.

Er zijn geen effectenleningen voor de subfondsen van Candriam Sustainable SICAV.

Voor fondsen met effectenuitleenprogramma's die in de stemmingsperimeter zijn opgenomen, wordt systematisch minimaal 50% van elke positie voor het stemmen gereserveerd (behalve voor fondsen die handelen op "aandelenblokkeringsmarkten", waar het gereserveerde deel kleiner kan zijn)¹¹. In de praktijk hebben wij zelden een aanzienlijk deel van de deelnemingen in bruikleen rond de data van bijna-aandeelhoudersvergaderingen.

Voor fondsen die het Franse SRI-label¹² hebben ontvangen, worden de aandelen systematisch teruggeroepen (tenzij dit materieel onmogelijk is) om te kunnen stemmen op 100% van de effecten in de beschouwde portefeuille.

Het besluit om sommige of alle uitgeleende aandelen terug te roepen kan plaatsvinden wanneer dit materieel haalbaar is en wanneer de vergadering van bijzonder belang wordt geacht, zoals:

- Er staat een controversieel punt op de agenda, waaronder specifieke aandeelhoudersresoluties, resoluties ter goedkeuring van bedrijfsacties of resoluties die een bedreiging vormen voor de fundamentele rechten van aandeelhouders;
- Een aandeelhoudersresolutie verdient onze volledige steun, aangezien een drempel moeilijk te halen zal zijn en het onderwerp van primair belang is voor aandeelhouders.
- Wij zijn mede-indiener van een aandeelhoudersresolutie;
- Als voortzetting van een bestaande verbintenis met de onderneming willen wij onze volledige steminteresse voor de overwogen vergadering kenbaar maken;
- Wij concluderen dat het management moet worden bestraft; bijvoorbeeld voor het niet beheersen van een ernstige controverse of voor bijzonder slechte praktijken op het gebied van risicobeheer, met bewezen gevolgen voor de belangen van aandeelhouders en belanghebbenden.

11 - Deze minimumdrempel van 50% is effectief ingevoerd medio januari 2023. Daarvoor gold de drempel van 20%.

12 - Lijst te vinden onder www.candriam.com/en/professional/funds-search/afnor-certification/

4.7. Links naar andere participatieactiviteiten – Directe en collaboratieve dialoog

Zoals beschreven in het Candriam global stewardship beleid¹³, voert Candriam op eigen initiatief of op verzoek van de uitgevende instelling regelmatig dialogen over strategie, risicobeheer en ESG-zorgen waarvan wij aannemen dat deze van wezenlijk belang zijn voor de onderneming en dus van belang voor ons om onze beleggingsbeslissing te ondersteunen en onze fiduciaire plichten na te komen.

De weken voor de AVA's kunnen productief zijn voor uitwisselingen met het topmanagement en/of de voorzitters van subcomités. Het doel van onze dialogen is, zoals voor de rest van ons engagement, hetzij rechtstreeks, hetzij in samenwerking met andere investeerders, drievoudig:

- Het aanmoedigen van een betere openbaarmaking en in het bijzonder het verkrijgen van meer informatie over specifieke resoluties;
- Ondersteuning van investeringsbeslissingen
- Beïnvloeding van bedrijfspraktijken, met name door ons stembeleid toe te lichten, vooral wanneer een van de resoluties op de agenda van een AVA niet strookt met wat wij beschouwen als beste praktijken op het gebied van corporate governance.

In sommige gevallen maken deze aan de AVA voorafgaande dialogen deel uit van de dialoog die het hele jaar door met de onderneming wordt gevoerd.

Candriam vindt dat ondernemingen gedurende het jaar een open dialoog met beleggers moeten onderhouden. Als actieve en verantwoordelijke belegger geeft Candriam engagementbeleid via haar mening over het bestuurstoezicht op de onderneming. Candriam verwacht een passend antwoord van de Raad. In uitzonderlijke omstandigheden, meestal als gevolg van een geactiveerd escalatieproces na een mislukte opdracht, kan Candriam overwegen:

- Het uitoefenen van stemrecht tegen het management om aan te tonen dat Candriam het niet eens is met praktijken of strategische keuzes;
- Het steunen of indienen van een aandeelhoudersresolutie;
- Het medeondertekenen/voorlezen van vragen of een beleggersverklaring tijdens de AVA om zowel het management als de aandeelhouders bewust te maken.

Voorafgaande bekendmaking van stemintenties kan worden beschouwd als een escalatiemaatregel of wanneer voorafgaande bekendmaking kan beantwoorden aan de vraag van belanghebbenden naar meer transparantie of een engagementsdoelstelling dient. Elke Pre-verklaring zal eerst goedkeuring vragen van onze Proxy Voting Committee. Meer details over ons Engagementbeleid zijn te vinden in Candriam publiekelijk beschikbaar Engagementbeleid.

¹³ - Openbaar toegankelijk onder <https://www.candriam.com/en/professional/investment-solutions/sustainability-documents/#engagement-activities>

Transparantie: Verslaglegging over het stemmen.

Overeenkomstig het zesde PRI-principe van de VN¹⁴ verbinden wij ons ertoe regelmatig verslag uit te brengen over onze stemactiviteiten, zowel intern als extern.

5.1. Interne Rapportage

Het ESG Research & Investment Team zorgt ervoor dat er intern communicatiekanalen bestaan om updates te geven over komende AVA's, om uitwisselingen met fundamentele analisten en beleggingsmanagers te stimuleren om onze stemrichtlijnen toe te lichten, en om resoluties te bespreken wanneer er meer input nodig is om een standpunt in te nemen over steminstructies. De vermogensbeheerders worden geïnformeerd over de contacten met ondernemingen, zowel in het kader van aandeelhoudersvergaderingen als over elk contact dat individueel of gezamenlijk wordt gelegd over specifieke ESG-onderwerpen die van invloed kunnen zijn op onze stembeslissingen.

Zoals beschreven ([sectie 4](#)), ontvangt onze Proxy Voting Committee regelmatig rapporten over stemmingen, en neemt het deel aan de beslissing over eventuele escalatieprocessen (met inbegrip van het indienen van resoluties) na een mislukte betrokkenheid die van invloed kan zijn op onze stembeslissingen.

¹⁴ - Beginsel 6: "Wij zullen elk verslag uitbrengen over onze activiteiten en over de vorderingen bij de toepassing van de beginselen".

5.2. Externe Rapportage

Wij gebruiken onze corporate website als ons belangrijkste externe communicatiemiddel voor onze jaarlijkse Proxy en Engagement beoordelingen, en om de details van onze stemmingen bekend te maken.

In overeenstemming met de Europese Richtlijn Aandeelhoudersrechten II (SRD II) zijn details van alle uitgebrachte stemmen voor Candriam's open-end fondsen onder Candriam Beleid beschikbaar op onze website¹⁵ werkdag na de vergadering. De website zal ook onze stembenadering en informatie over hoe Candriam het stemrecht heeft uitgeoefend en onze beweegredenen voor de meest gevoelige stemmen en/of resoluties tonen. Wanneer wij de aanbeveling van de bedrijfsleiding niet volgen, is er systematisch een motivering beschikbaar.

Als er zich een belangenconflict voordoet in verband met een opdracht, dan zal dit expliciet worden vermeld in onze informatieverschaffing, waarin wordt uitgelegd hoe Candriam hiermee is omgegaan.

De motiveringen zijn één dag na de AVA beschikbaar. In geval van escalatie (zie punt 4.7) of om aan de vraag van belanghebbenden tegemoet te komen, kan ons Stemmen bij volmacht echter besluiten ons voornemen tot stemmen vooraf bekend te maken.

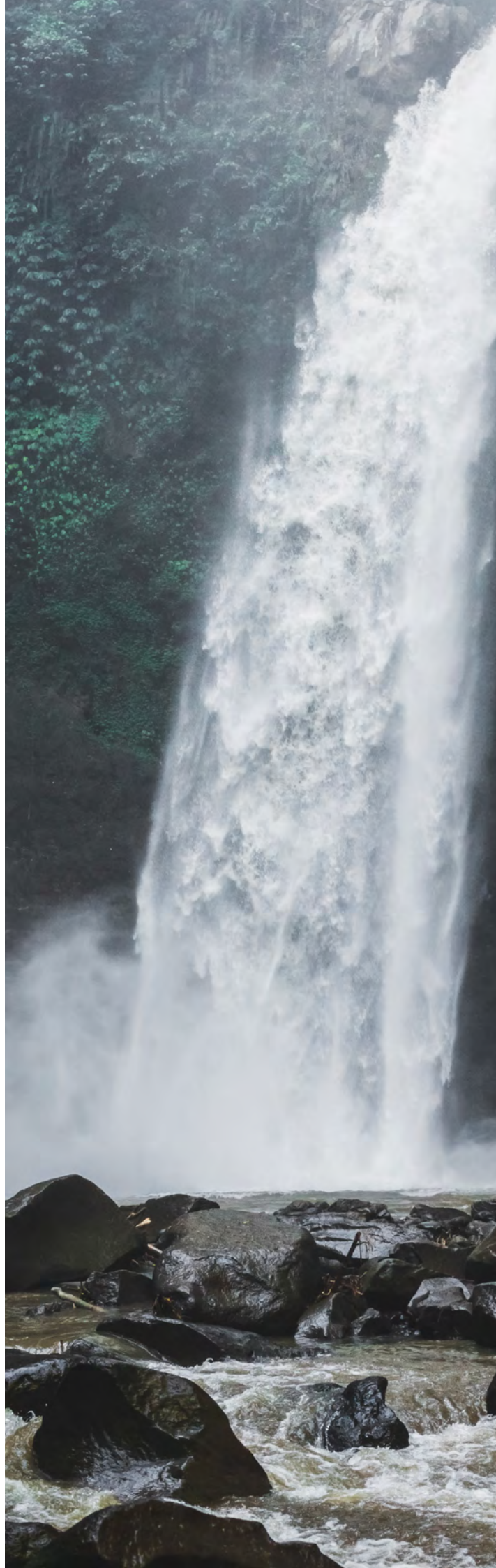
Volgens sommige specifieke contractuele overeenkomsten krijgen cliënten van Candriam regelmatig updates over hun portefeuilles en bijbehorende engagementanalyses. Indien relevant, ontvangen zij ook:

- De details van de stemmen (proxy voting) voor hun portefeuille met de bijbehorende beweegredenen voor besluiten over management en aandeelhoudersresoluties;
- Onze jaarlijkse Proxy en Engagement beoordelingen.

Presentaties buiten contractuele relaties met klanten om zijn ook gelegenheden om onze ervaring en de resultaten van onze stemmingen te delen.

Alle bijeenkomsten die wij met klanten hebben, vormen een gelegenheid om feedback te krijgen over onze stemstrategie en verslaglegging. Candriam verwelkomt feedback om onze aanpak te verbeteren.

¹⁵ - VDS-dashboard, <https://vds.issgovernance.com/vds/#/NDA0Nw==/>

149 miljard €

AUM op
juni 2024*

+600

experten
tot uw dienst

+25 jaar

Jarenlange
ESG-ervaring

Dit document wordt louter ter informatie verstrekt. Het vormt geen aanbod tot aan- of verkoop van financiële instrumenten en houdt geen beleggingsadvies in. Het bevestigt ook geen enkele vorm van transactie, tenzij dit uitdrukkelijk werd overeengekomen. Hoewel Candriam de gegevens en bronnen in dit document zorgvuldig selecteert, kunnen fouten of omissies niet a priori worden uitgesloten. Candriam kan niet aansprakelijk worden gesteld voor directe of indirecte schade als gevolg van het gebruik van dit document. De intellectuele eigendomsrechten van Candriam moeten te allen tijde worden gerespecteerd, de inhoud van dit document mag niet worden gereproduceerd zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Candriam raadt beleggers aan om op zijn website www.candriam.com het document "Essentiële Beleggersinformatie", de prospectus en alle overige relevante informatie te raadplegen alvorens te beleggen in een van zijn fondsen, met inbegrip van de netto inventariswaarde. This information is available either in English or in local languages for each country where the fund's marketing is approved.

*Vanaf 31/12/2022 heeft Candriam de berekeningsmethode voor het beheerd vermogen (AUM) gewijzigd en het AUM omvat nu bepaalde activa, zoals niet-discretionair AUM, externe fondsenselectie, overlaydiensten, waaronder ESG-schermingsdiensten, [adviesdiensten], white labelingdiensten en diensten voor de levering van modelportefeuilles die niet in aanmerking komen als gereguleerd beheerd vermogen, zoals gedefinieerd in het formulier ADV van de SEC. Het AUM wordt gerapporteerd in USD. AUM dat niet in USD is uitgedrukt, wordt omgerekend tegen de contante koers op 30/06/2024.

CANDRIAM. INVESTING FOR TOMORROW.
WWW.CANDRIAM.COM

CANDRIAM
A NEW YORK LIFE INVESTMENTS COMPANY